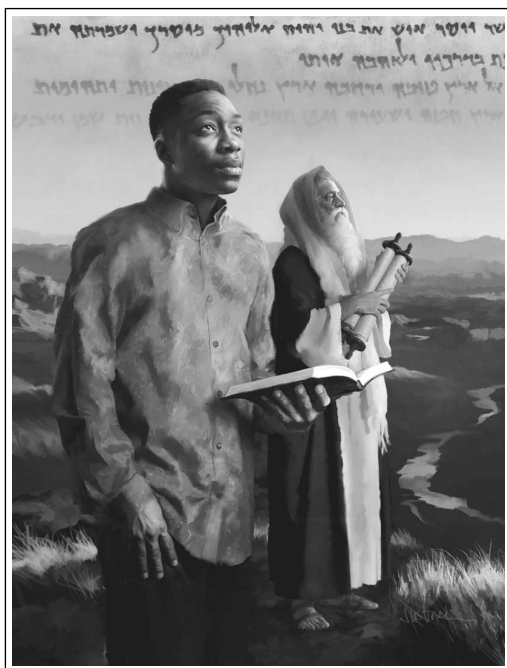

Sadašnja istina u Ponovljenom zakonu

Clifford R. Goldstein

Pouke iz Biblije — Priručnik za učitelje
Listopad, studeni i prosinac 2021.

Sadržaj

1. Izvorišne osnove Ponovljenog zakona
2. Mojsijeve pouke iz povijesti
3. Vječni Savez
4. Ljubi Jahvu, Boga svoga
5. Stranac među tvojim vratima
6. Koji je drugi narod tako velik?
7. Zakon i milost
8. Izaberi život
9. Obrati njihovo srce
10. Sjećaj se i ne zaboravljaj
11. Ponovljeni zakon u kasnijim spisima
12. Ponovljeni zakon u Novom zavjetu
13. Mojsijevo uskrsnuće

POUKE IZ BIBLIJE — Priručnik za učitelje — 4/2021.

Nakladnik: ZNACI VREMENA, Prilaz Gjure Deželića 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • Odgovorni urednik: Neven Klačmer • Urednik: Mario Šijan • Prijevod: Dragana Todoran • Lektura: Marijan Malašić • Korektura: Ljiljana Đidara • Tiskano u uredu nakladnika

www.znaci-vremena.com • www.adventisti.hr

UVOD

Knjiga Saveza — Ponovljeni zakon

Izvještaj glasi ovako: Tijekom vladavine kralja Jošije u Jeruzalemu (640.—609. pr. Kr.) netko je, vjerojatno radeći u hramu, našao primjerak knjige koja je pročitana pred kraljem Jošijom. “Čuvši riječi Knjige Zakona, kralj razdrije haljine svoje.” (2. o kraljevima 22,11) Zašto? Jer je shvatio da on i njegov narod nisu bili poslušni onome što je u njoj pisalo.

A onda je, na osnovi te knjige, nazvane “Knjiga Saveza” (2. o kraljevima 23,2), Jošija započeo veliku obnovu. O toj obnovi možemo čitati u 2. o kraljevima 23.

Koja je to knjiga imala takav utjecaj na kralja i njegov narod? Vjeruje se da je to Ponovljeni zakon, knjiga koju proučavamo ovog tromjesečja.

Posljednja od pet Mojsijevih knjiga, Ponovljeni zakon, mogla bi se sažeti ovako:

Pošto su napustili Egipat i sklopili s Jahvom Savez na Sinaju, sinovi Izraelovi — umjesto da odu izravno u Kanaan — lutali su pustinjom četrdeset godina. Kad se tih četrdeset godina navršilo i kad su se Izraelci konačno spremali ući u Obećanu Zemlju, Mojsije im je održao niz govora. A srž tih govora bila je: Ubrzo ćete ući u Obećanu Zemlju. Napokon! Ne zaboravite što je Jahve činio za vas i ne zaboravite što On sada traži od vas — da Ga ljubite svim srcem i dušom, i da tu ljubav pokažete poslušnošću svim Njegovim zapovijedima u skladu sa Savezom.

Da bi naglasio važnost tog Saveza, Mojsije je pred narodom ponovio Deset zapovijedi, pravni temelj Saveza koji je Bog najprije sklopio s njihovim očevima, a sada je to ponovno činio s njima — na samoj granici Kanaana.

Zato se pitamo: Postoje li možda sličnosti između onoga s čime su se Izraelci suočavali na granici Obećane Zemlje i onoga s čime se mi danas suočavamo, također na granici Obećane Zemlje (samo mnogo bolje)?

Tako smo došli do teme za ovo tromjesečje pod naslovom “Sadašnja istina u Ponovljenom zakonu”. I to je ono čime ćemo se baviti — elementima sadašnje istine koje možemo preuzeti iz Božjih riječi upućenih Njegovom narodu Saveza.

U ovom ćemo tromjesečju Ponovljeni zakon proučavati tematski — obrađujući teme kao što su vječni Savez, Zakon i milost, što znači

ljubiti Boga i bližnjeg i, što je najvažnije od svega, kako nam Ponovljeni zakon otkriva Božju ljubav koja se najsnažnije očitovala u Isusovoj smrti na križu i Njegovom uskrsnuću.

Naravno, golem vremenski i kulturološki jaz odvaja našu današnju Crkvu od one Crkve u pustinji. Međutim, ono što nam je zajedničko s njima, možda čak i nadmašuje ono što nas razdvaja. Na primjer, zar se sljedeće riječi ne bi mogle uputiti i nama danas?

“Ja sam vas, eto, poučio o zakonima i uredbama, kako mi je Jahve, Bog moj, naredio da ih vršite u zemlji u koju idete da je zaposjednete. Držite ih i vršite: to će u očima narodâ biti vaša mudrost i vaša razboritost. Kad oni čuju za sve ove zakone, reći će: ‘Samo je jedan narod mudar i pametan, a to je ovaj veliki narod.’” (Ponovljeni zakon 4,5.6)

Zapazite da nisu sami zakoni bili njihova “mudrost i razboritost” pred narodima, već njihova poslušnost tim zakonima. To je svakako poruka i za nas. Samo jedna od mnogih, kao što ćemo vidjeti u Ponovljenom zakonu.

Clifford R. Goldstein urednik je naših biblijskih pouka za odrasle i autor knjige *Baptizing the Devil: Evolution and the Seduction of Christianity* (Krštenje đavola: Evolucija i zavođenje kršćanstva).

Izvorišne osnove Ponovljenog zakona

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekstovi: 1. Ivanova 4,8; Ponovljeni zakon 4,37; Ponovljeni zakon 6,5.

Središte proučavanja: Izaija 14,12-14; Ezekiel 28,12-17; Postanak 3,1-7; Postanak 12,1-3; Djela 7,20-36; Izlazak 19,4-8; Ponovljeni zakon 1,34.

Uvod: Ponovljeni zakon peta je i posljednja knjiga Petoknjižja i sadrži Mojsijevo oproštajno obraćanje Izraelu pred ulazak u Obećanu Zemlju. Stoga je ova knjiga obilježena osjećajem važnosti. Mojsije ubrzo treba umrijeti i ostaviti svoj narod pa ga on, prema tome, želi podsjetiti na najvažnije Božje riječi. Ova je knjiga, dakle, u kojoj se izlaže izraelska vjera, priručnik za vođe naroda da bi ga držali na pravom putu.

Teme

Bog povijesti. Kada se Mojsije obraća narodu, on ih podsjeća na događaje iz prošlosti u kojima ih je Bog spasio iz ropstva, izveo iz Egipta i proveo kroz teškoće u pustinji.

Bog ljubavi. Budući da je Bog ljubav, On se približava svojem narodu i bori se za njega. Zauzvrat Božji narod treba ljubiti Boga.

Božji Savez. Ovaj uzajamni odnos između Boga i Njegovog naroda poprima oblik ugovora, Saveza između Boga i Izraela.

Božji narod. Izrael je narod Saveza. Ovaj naziv ni na koji način ne ukazuje da je nadmoćan u odnosu na druge narode. Ovaj Savez, koji je započeo s Abrahamom, upućuje na svetost Izraela i njihovu posvećenost da se iz ljubavi boje Boga i budu poslušni Njegovim zapovijedima.

DRUGI DIO: Komentar

Sav Izrael

Ova knjiga namijenjena je "svemu Izraelu" (Ponovljeni zakon 1,1). Izraz se odnosi na sav narod neposredno uoči ulaska u Obećanu Zemlju

(Ponovljeni zakon 34,12; 27,9; 31,1.7). Apostol Pavao koristi ovaj izraz u eshatološkom smislu kad ukazuje na sav spašeni narod (uključujući Židove i pogane): “Kada to bude, sav će se Izrael spasiti.” (Rimljanima 11,26) Iako se izraz “sav Izrael” u Danielovoj molitvi može odnositi na prognani narod u Babilonu nagovještavajući nadu u obnovu, jasno je da ima sveopću primjenu obuhvaćajući one koji su “blizu i daleko, u svim zemljama” (Daniel 9,7).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto se Mojsije u Ponovljenom zakonu obraća izraelskom narodu kao cjelini, u jednini? Zašto se poruke ove knjige bolje razumiju kada je sazvan sav narod? Kako se izreka “nijedan čovjek nije otok” može primijeniti na današnju Crkvu?

Knjiga Ponovljeni zakon

Naslov knjige “Ponovljeni zakon” izveden je u grčkom Prijevodu sedamdesetorice (Septuaginta) iz izraza koji je zabilježen u Ponovljenom zakonu 17,18: “Neka sebi na svitak prepíše ovaj Zakon”, što doslovno znači “drugi (tj. ponovljeni) Zakon”. Hebrejska riječ “Zakon”, *Tora*, sveobuhvatnija je od naše riječi “zakon” u pravnom smislu; ona znači “poučavanje” i obuhvaća sve Božje upute.

Naziv “Ponovljeni zakon”, “ovaj prepisani Zakon”, opisuje sadržaj knjige (Ponovljeni zakon 28,61; 29,21 itd.), ne samo zato što se ponavlja Zakon koji je prvobitno bio dan na gori Sinaju, već i zato što sadrži pregled Božjih pouka. Značajno je i to da se hebrejski naziv knjige, *Debarim* — “riječi” ili “ovo su riječi” (Ponovljeni zakon 1,1), odnosi na Mojsijeve proročke riječi, “sve što mu je Jahve za njih naređivao” (Ponovljeni zakon 1,3).

Ovo podsjeća na posljednje riječi u Brojevima, koje glase: “To su zapovijedi” (Brojevi 36,13; usporedi Ponovljeni zakon 1,6).

Za razmišljanje: Zašto je Mojsije trebao ponoviti Zakon?

Četiri govora

Mojsije se obraća svojem narodu u četiri velika govora, od kojih svaki započinje istim ili sličnim izrazom: “Ovo su riječi” (Ponovljeni zakon 1,1; 4,44; 29,1; 31,1). U prvom govoru iznosi se povijesni uvod (Ponovljeni zakon 1—4) u kojem se Mojsije vraća na putovanje Izraela od Sinaja do Kanaana (Ponovljeni zakon 1—3). U drugom govoru iznosi se pregled Zakona (Ponovljeni zakon 4,44—28,68). U trećem govoru upućuje se poziv na vršenje Saveza (Ponovljeni zakon 29—30). A u četvrtom govoru upućuje se poziv narodu da čita Zakon i da ga se sjeća,

nakon čega slijedi Mojsijeva pjesma, blagoslov i pozdrav prije smrti (Ponovljeni zakon 31—34).

Savez

Pozorna raščlamba strukture Ponovljenog zakona u svjetlu stare bliskoistočne literature otkriva vještu organizaciju koja slijedi model starih ugovora između vladara i njegovih podanika (egipatskih i posebno hetitskih iz drugog tisućljeća pr. Kr.), koji su imali sljedeće značajke:

- ◆ Uvod (Ponovljeni zakon 1—5)
- ◆ Povijesni prolog (Ponovljeni zakon 1,6—4,49)
- ◆ Odredbe: opće (Ponovljeni zakon 5—11); posebne (Ponovljeni zakon 12—26)
- ◆ Blagoslovi i kletve (Ponovljeni zakon 27—28)
- ◆ Vjernost i svjedočanstva Saveza (Ponovljeni zakon 29—30)

Bog u povijesti

Ova struktura Saveza, koja potvrđuje starost knjige, i činjenica da je njezin pisac Mojsije ukazuju na namjeru da se naglasi Božji Savez s Njegovim narodom. Povijesni događaji, podsjetnik na Božja djela spasenja, prethode i postavljaju temelj Saveza od Abrahama i Egipta do sadašnjeg vremena. Ovi događaji predočavaju biblijsko razumijevanje povijesti koje se bitno razlikuje od našeg suvremenog zapadnog razumijevanja. Prema Bibliji, povijest nije mehanički tijek uzročno-posljedičnih događaja, već rezultat Božje stalne prisutnosti i djelovanja. Bog započinje Savez svojim djelovanjem u prošlosti. On prvi čini korak i djeluje. A ta djela u prošlosti temelj su Saveza. Bog čini Savez sa svojim narodom (Ponovljeni zakon 5,3) zato što je On Jahve koji ih je izveo iz zemlje egipatske (Ponovljeni zakon 5,6). Hebrejska riječ *debarim*, “riječi”, hebrejski naziv knjige Ponovljeni zakon, također znači “događaji” i odnosi se na svetu povijest Božjih djela spasenja. Knjiga Ljetopisa, koja ponavlja tu povijest u Starom zavjetu, na hebrejskom se zove *dibrej hayammim*, što znači “riječi dana”. Božje riječi trebaju se čitati imajući na umu ove povijesne događaje.

Za razgovor i razmišljanje: Kakve pouke o Bogu možemo naučiti iz činjenice da ista hebrejska riječ *dabar* znači “riječ” i “povijest”?

Načelo ljubavi

Ljubav je temeljno načelo Božjeg Saveza s Njegovim narodom. Glagol “ljubiti” javlja se često u knjizi ne odnoseći se samo na Božju ljubav prema Njegovom narodu (Ponovljeni zakon 4,37; 7,8; 10,15; 23,5 itd.),

već i na ljubav Izraela prema Bogu (Ponovljeni zakon 6,5; 7,9; 10,12). U Ponovljenom zakonu božanska ljubav nije nekakav sentimentalni osjećaj. Božja ljubav je snažna i beskonačna i pokazuje se u događajima koji izražavaju tu njezinu jačinu, autentičnost i beskonačnost. Zbog ove ljubavi, koja je stvorila nebo i Zemlju (Ponovljeni zakon 10,14; 4,35 itd.), Bog je stupio na poprište ljudskih događaja i spasio svoj narod (Ponovljeni zakon 1,27-31; 4,20). U vezi s božanskom ljubavlju, Izrael, narod Saveza, prima poticaj od Boga: “Zato ljubi Jahvu, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom!” (Ponovljeni zakon 6,5) Ljubav, prema tome, uključuje sjećanje na Boga (Ponovljeni zakon 7,18; 9,7; 24,9 itd.) i poslušnost Njegovim riječima (Ponovljeni zakon 4,1; 6,4; 20,3 itd.), strahopoštovanje (Ponovljeni zakon 4,10; 5,29; 17; 19; 31,12 itd.) i iskazivanje štovanja (Ponovljeni zakon 6,13; 28,47.48 itd.).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je ljubav više od prolaznog osjećaja? Zašto su Božje zapovijedi izraz “načela”? (Ellen G. White, *Isusov život*, str. 499; u izvorniku 607)

Poziv na proučavanje

U Ponovljenom zakonu upućuje nam se snažan poziv da proučavamo i poučavamo Božju riječ (Ponovljeni zakon 6,7). To je knjiga koja je cijenjena u židovskim i u kršćanskim zajednicama kao jedna od najznačajnijih knjiga Svetoga pisma. To je knjiga koja sadrži molitvu *Šema Izrael*, “Čuj, Izraele” (Ponovljeni zakon 6,4), koja je oblikovala hebrejski vjerski identitet. Ta je knjiga također jedna od najviše navode- nih starozavjetnih knjiga u Novom zavjetu, gdje je navedena osamdeset puta. Stoga je to jedna od najvažnijih starozavjetnih knjiga u Bibliji. Ona ima veliko značenje za Božji narod na svršetku vremena dok se nalazi na pragu Obećane Zemlje koju Gospodin priprema za njega (Ivan 14,2). “Knjigu Ponovljeni zakon trebaju pažljivo proučavati oni koji danas žive na Zemlji.” (Ellen G. White, *Advent Review and Sabbath Herald*, 31. prosinca 1903.)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto proučavanje Biblije treba biti važna sastavnica duhovnog života adventističkih kršćana? Pronađite u Bibliji primjere ljudi koji su naglašavali potrebu za proučavanjem kao vjersku dužnost.

TREĆI DIO: Primjena

Nije dovoljno samo proučavati Božju riječ. Trebamo živjeti prema onome što smo čuli i razumjeli. Kao dječak čuo sam od svojeg učitelja

usmenu legendu o čovjeku koji je pronašao čarobnu trubu na tržnici. Prodavač je hvalio njezine čarobne osobine: “Ova truba”, rekao je, “ima čudesnu moć. Ako puhnete u nju, požar u kući bit će odmah ugašen.” Čim je čovjek stigao kući, želio je provjeriti moć trube. Zapalio je svoj dom i zatim počeo puhati u nju. I što je više puhao u trubu, požar je sve više bjesnio i spalio kuću. Čovjek se razgnjevio na osobu koja mu je prodala trubu i otrčao natrag na tržnicu požaliti se. Prodavač mu je objasnio da uloga trube nije gašenje vatre, već da uzbuni stanovnike grada koji će potom doći i ugasiti je.

Jedna od najvažnijih razlika između Boga i ljudi jest u tome što Bog govori i čini. Pronađite slučajeve u Bibliji koji ilustriraju ovo načelo. Radi usporedbe, pronadite u povijesti, u političkom životu i u vašem osobnom primjere koji prikazuju neslaganje između riječi i djela.

Mojsijeve pouke iz povijesti

Ključni tekstovi: 1. Korinćanima 10,3.4; Ponovljeni zakon 1,30.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 1—3; Izlazak 32,29-32; Brojevi 14; Efežanima 3,10; Postanak 15,1-16; Ivan 14,9.

PRVI DIO: Opći pregled

Prema zavjetnoj strukturi knjige, Mojsijev govor počinje uvodom (Ponovljeni zakon 1,1-5) koji ima dvije uloge. Prvo, ukazuje na sadržaj knjige, što je označeno izrazom “ovo su riječi” (Ponovljeni zakon 1,1). Ove “riječi” ne odnose se samo na riječi Mojsija kao proroka i vođe Izraela, već i na Božje “riječi”, Njegove zapovijedi (usporedi Brojevi 36,13), koje će Mojsije poslije objasniti (Ponovljeni zakon 1,5), kao i na Božje djelovanje u događajima u povijesti spasenja. Drugo, u uvodu se navodi mjesto i vrijeme posljednjeg Mojsijeveog svjedočanstva koje upućuje narodu: “s onu stranu Jordana” (Ponovljeni zakon 1,1), okrenut prema Obećanoj Zemlji (Brojevi 36,13), i “godine četrdesete” (Ponovljeni zakon 1,3), posljednje godine putovanja izraelskog naroda po pustinji.

Nakon uvoda slijedi povijesni prolog u kojem se iznosi pregled povijesnih događaja iz kojih Mojsije izvlači pouke za svoj narod.

Teme

- ◆ Sjećanje i nada
- ◆ Bog se bori za vas
- ◆ Bog ispunjava svoje riječi
- ◆ Milost i pravda

DRUGI DIO: Komentar

Mojsijev povijesni pregled obuhvaća tri glavna događaja na putovanju Izraelaca: Božji Savez sa svojim narodom na brdu Horebu (Ponovljeni zakon 1,6-18), pobunu naroda u oazi Kadeš Barnei (Ponovljeni zakon 1,19-46) i konačno osvajanje Gileada (Ponovljeni zakon 2,1—3,29).

Bog čini Savez na Horebu (Ponovljeni zakon 1,6-18)

Horeb je mjesto na kojem se objavio Bog. Horeb i Sinaj odnose se na isto mjesto: brdo na kojem se Bog otkrio Izraelu, učinio Savez s narodom i dao mu svoj Zakon (Izlazak 3,1). Mojsije naglašava blisku, osobnu vezu između Izraela i Boga, koji se zove "Jahve, Bog naš" (Ponovljeni zakon 1,6). Riječ je o imenu koje se često koristi u Ponovljenom zakonu. Mojsije podsjeća svoj narod na Božji poziv da pođu: "Dosta ste boravili na ovome brdu." (Ponovljeni zakon 1,6)

Koliko god ovaj uzvišeni trenutak bogoslužja bio važan, Bog je smatrao da je došlo vrijeme za djelovanje. Izraelski Bog nije Bog samotana. On nije samo Bog molitava i razmišljanja; On je također Bog koji potiče svoj narod da pođe i osvoji zemlju obećanu patrijarsima Abrahamu, Izaku i Jakovu (Ponovljeni zakon 1,8; usporedi Postanak 12,7). Zato se Bog naziva "Jahve, Bog vaših otaca" (Ponovljeni zakon 1,11). Ovaj je događaj, prema tome, prikazan kao ispunjenje Božjih riječi. Ova misao pojačana je Mojsijevim upućivanjem na odliku naroda koji se sada umnožio tisuću puta i postao mnogobrojan kao "zvijezde na nebu" (Ponovljeni zakon 1,10), čudo koje je također rezultat Božjeg obećanja (usporedi Postanak 15,5; 22,17). Ovaj zadatak zahtijeva ne samo tešku dužnost da se izvrše pripreme za rat, već i potrebu da se organiziraju kao narod: moraju pronaći mudre (Ponovljeni zakon 1,13) i pravedne suce (Ponovljeni zakon 1,16).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto se Bog zove "Jahve, Bog vaših otaca"? Koliko je važno sjećanje na očeve u našoj vjeri danas? Ukazuje li ovaj naziv na vjeru koja se usmjerava samo na prošlost? Ako ne, zašto?

Pobuna naroda u Kadeš Barnei (Ponovljeni zakon 1,19-46)

Mojsije opisuje ovo područje kao mjesto "koje nam Jahve, Bog naš, daje" (Ponovljeni zakon 1,20). Zapazite upotrebu sadašnjeg vremena koje naglašava stvarnost i izvjesnost Božjeg dara. Mojsije podsjeća Izrael da je narod, usprkos Božjem ohrabrenju (Ponovljeni zakon 1,20.21) i uvjerenju da će se Bog boriti za njih kao što je to činio u Egiptu (Ponovljeni zakon 1,30; usporedi Izlazak 14,14), sumnjao, plašio se i odbio poziv (Ponovljeni zakon 1,32). Narod je učinio dvije pogreške.

Prvo, kada su poslali uhode da ocijene snagu tamošnjih stanovnika i kada su vidjeli da su starosjedioci te zemlje snažni divovi, uplašili su se i odbili poći. Drugo, kada su Izraelci shvatili da je Bog uznemiren jer nisu imali dovoljno vjere, odlučili su poći sami i boriti se protiv neprijatelja puni samopouzdanja bez Božje potpore. I tako ne samo da su

propustili priliku da odmah uđu u zemlju doživjevši tako veliki gubitak, već se Bog “zakleo” da će oni lutati pustinjom četrdeset godina (Ponovljeni zakon 2,14). Ista riječ “zakleti se” koristi se kada se Bog zakleo njihovim očevima. Vremensko razdoblje, “četrdeseta godina”, ironično je još jedan podsjetnik da Bog ispunjava svoju riječ. Mojsije koristi sve ove događaje kako bi podsjetio Izraelce na Božje obećanje i upozorio svoj narod prije prelaska Jordana da moraju naučiti pouku iz prošlosti kako bi imali sigurnu budućnost.

Za razgovor i razmišljanje: Kakva je pouka o vjeri sadržana u Mojsijevim ponovljenim riječima: “Jahve, Bog vaš, bori se za vas”? Kako ove riječi otkrivaju način osvajanja koji Bog ima na umu za svoj narod? Zašto su Izraelci doživjeli neuspjeh kada su sami pošli u borbu?

Osvajanje Gileada

Nakon dugog vremena provedenog u Kadeš Barnei, izraelski narod okrenuo se na sjever u smjeru Obećane Zemlje, ali je nisu odmah osvojili. Zanimljivo je da su prvo morali proći kroz narode i zemlje koji nisu bili uključeni u Božje obećanje, kao što su Edom, Moab i Amon, i prema tome nisu se sukobili s njima. Na svojem putovanju dugom četrdeset godina “onom velikom pustinjom”, iskusili su koliko ih Bog štiti i koliko se brine o njima (Ponovljeni zakon 2,7). Tek je na kraju “buntovnog naraštaja” Izrael počeo osvajati zemlju. Jedan po jedan, kanaanski neprijatelji bili su poraženi i lišeni zemlje. Onda su Izraelci zaposjeli zemlju i bila je organizirana podjela.

Problem osvajanja

Biblijski izvještaj o osvajanju zemlje usredotočuje se na pobjede, bez izravnog bavljenja osjetljivim i složenim etičkim pitanjima koja su povezana s tim događajima. Biblijski tekst pruža, međutim, brojne indicije i načela koja nam mogu pomoći u pristupanju ovom problemu:

◆ *Bog daje.* Bog je vlasnik i darovatelj zemlje. Ovo načelo potvrđeno je nekoliko puta (Ponovljeni zakon 1,8.20.25.35). Dakle, nije sva zemlja dana Izraelcima. Bog je određene dijelove zemlje dao Edomcima kao Ezavovim potomcima (Ponovljeni zakon 2,5), i Moapcima i Amoncima kao Lotovim potomcima (Ponovljeni zakon 2,9.19).

◆ *Bog uzima.* Bog nije dao zemlju pobunjenom naraštaju Izraelaca koji je lutao pustinjom četrdeset godina. Zapazite da čak ni Mojsije nije mogao uživati u zemlji jer ni on nije povjerovao Jahvi (Ponovljeni zakon 3,27). Bog je uzeo zemlju od Amorejaca jer su navršili puninu bezakonja (Postanak 15,16). Sprečavanje Izraelaca da uđu u zemlju i njihovu smrt

u pustinji treba shvatiti kao rezultat Božjeg suda, kao što je uništenje ili istjerivanje Kanaanaca iz zemlje.

◆ *Bog se bori.* Ovo načelo koje se ponavlja Jošui (Ponovljeni zakon 3,22) pokazuje da je Bog bio određeni tvorac ovog djelovanja suda. Zapazite da je sud koji ukazuje na iskorjenjivanje zla, također čin milosti u korist Božjeg naroda.

Eshatološka primjena

Obratite pozornost na eshatološku i mesijansku primjenu Abrahmovog proročkog videnja o osvajanju Obećane Zemlje iz Postanka 15,16-18 koju je zabilježila Ellen G. White: “Čuo se Jahvin glas objašnjavajući da ne očekuje [Abraham] brz primitak Obećane zemlje, upućujući na patnju njegova potomstva prije osvajanja Kanaana. Tada mu je otkriven plan otkupljenja kroz Kristovu smrt, veliku žrtvu i Njegov dolazak u slavi. *Abraham je također vidio Zemlju kojoj je vraćena edenska ljepota, koju je trebao dobiti u vječno vlasništvo, kao konačno i cjelovito ispunjenje obećanja.*” (*Patrijarsi i proroci*, str. 107; u izvorniku 137)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je u Božjem širem planu spasenja bilo nužno da Izraelci posjeduju kanaansku zemlju? Zašto je Kanaan opisan tako da podsjeća na Edenski vrt? Zašto je za potpuno uništenje zla potrebna potpuna svetost?

TREĆI DIO: Primjena

Mudar čovjek je rekao: “Većina onoga čega sam se bojao nikada se nije dogodila.” Zašto je ovo razmišljanje posebno točno kad se radi o kršćaninu? Pretpostavimo da se suočavate s nekim teškim problemom i zabrinuti ste zbog toga. Kako vam obećanje da će se “Bog boriti za vas” pomaže da se suočite sa svojim brigama? Zašto vas vjera u Gospodina oslobađa stresa i olakšava vam uspjeh?

Vječni Savez

Ključni tekst: Postanak 17,7.

Središte proučavanja: Postanak 12,1-3; Ponovljeni zakon 15,6.18; Izlazak 2,24; Ponovljeni zakon 4—5; Rimljanima 4,1-5.

PRVI DIO: Opći pregled

Kao što je već pokazano u uvodnoj pouci, struktura Ponovljenog zakona oblikovana je po ugledu na strukturu starih ugovora. Ovo je jasan pokazatelj da se glavni teološki cilj Mojsijeve posljednje pouke odnosi na Božji Savez s Njegovim narodom. Iako je pojam saveza star — riječ *berit*, “savez”, prvi put je upotrijebljena u izvještaju o Noi i upućivala je na Božji sveopći Savez s ljudskim rodом (Postanak 6,18; usporedi 9,13) — tek s Abrahamom ta riječ prvi put ukazuje na Božji poseban Savez s Njegovim narodom (Postanak 15,18). U Ponovljenom zakonu riječ “Savez” javlja se dvadeset sedam puta i prvi put se koristi u 4. poglavlju (Ponovljeni zakon 4,13). Budući da je Bog vječan, u pitanju je “Savez za vjekove” (Postanak 17,7). Naše proučavanje “Saveza” tijekom ovoga tjedna pomoći će nam da shvatimo Božji odnos s Njegovim narodom.

Teme

- ◆ **Bog života.** Jahve je uspostavio Savez s Izraelom ne zbog njih, već zbog sebe jer je On Bog života.
- ◆ **Izabrani narod.** Zbog svoje vjernosti prema očevima, Bog je izabrao Izrael kao svoj narod Saveza.
- ◆ **Posvećen narod.** Pozvani od strane Boga života da postanu narod Saveza, oni trebaju biti sveti narod.

DRUGI DIO: Komentar

Nakon što je podsjetio narod na događaje koji su se u prošlosti odigrali u pustinji, Mojsije nastavlja i pokazuje da je sada za njihovo dobro da se drže Boga i “danas” ostanu vjerni odredbama svojeg Saveza s Bogom. U tu svrhu Mojsije koristi dva dokaza. Prvo, narod mora ostati

vjeran Bogu zbog toga što im On “danas” daje život. Drugo, narod mora ostati odan Bogu zbog toga što su oni “danas” Njegov izabrani narod i prema tome Njegov sveti narod.

Bog života

Božji Savez počinje s Bogom koji je sklopio Savez sa svojim narodom ne zbog njihovog imena, ne zbog njihove vrijednosti, već zbog svoje naravi. To je razlog zašto je Savez prvenstveno uspostavljen na osnovi Božjih djela spasenja učinjenih u korist Njegovog naroda. “Svojim si očima vidio što je sve Jahve, Bog vaš, učinio onoj dvojici kraljeva.” (Ponovljeni zakon 3,21) To je Savez milosti. Bog je spasio sinove Izraelove ne zbog onoga što su oni učinili — bili su nedostojan i buntovan narod — već zbog svoje milosti.

Zanimljivo je i značajno da se isti izraz koristi u sljedećem poglavlju (Ponovljeni zakon 4,3) kad Mojsije podsjeća Izraelce na ono što je Bog učinio protiv onih koji su slijedili Baal Peora (usporedi Brojevi 25,1-9). Glavna pouka koju izvodimo iz ova dva slučaja jest da je jedini način da opstanemo i držimo se Boga, da “poslušamo” Njegove uredbe kojima nas “uči” da bismo “poživjeli” (Ponovljeni zakon 4,1). Ovo načelo jasno je izrečeno u Levitskom zakoniku 18,5: “Zato držite moje zakone i moje naredbe; tko ih vrši, u njima će naći život. Ja sam Jahve!” Najbliža primjena ovog načela jest suzdržavanje od idolopoklonstva, opomena koja zauzima najveći dio poglavlja (Ponovljeni zakon 4,15-40), zato što je idolopoklonstvo mehanizam kojim će se Božji narod odvratiti od Boga i samim tim od života.

Mojsije opisuje idolopoklonstvo kao proces koji nastaje u nama jer je obožavanje idola obožavanje onoga što mi činimo i što jesmo. Zato Mojsije poziva: “Zato dobro pripazite na se.” (Ponovljeni zakon 4,15 — Varaždinska Biblija) To je razlog zašto prva zapovijed koja je izvedena iz izjave o Božjem djelu spasenja (Ponovljeni zakon 5,6) propisuje monoteizam (Ponovljeni zakon 5,7), nakon koje slijedi zapovijed koja zabranjuje idolopoklonstvo (Ponovljeni zakon 5,8). To je također razlog zašto je u istom kontekstu zapovijed o svetkovanju subote potkrijepljena Božjim djelom spasenja (Ponovljeni zakon 5,15) i zašto nakon ponavljanja Deset zapovijedi slijedi poziv da ljubimo Boga (Ponovljeni zakon 6,1-9), što ukazuje na isti odnos (vidi sljedeću pouku).

Za razgovor i razmišljanje: Pročitajte Izreke 3,1.2. Zašto je Božji zakon dobar za naš život? Na koji nas način Božji zakon spašava od smrti? Zašto se zapovijed o suboti u Ponovljenom zakonu 5,15 odnosi na spasenje Izraela umjesto na stvaranje svijeta (usporedi Izlazak 20,11)?

Izabrani narod

Mojsijev drugi razlog kojim je želio potaknuti narod da drži Božje zapovijedi tiče se samog naroda, zato što ga je Bog izabrao (Ponovljeni zakon 7,6). Mojsije odmah navodi da je Bog izabrao ovaj narod ne zato što je bolji od ostalih naroda, već jednostavno zbog Njegove vjernosti zakletvi koju je učinio s njihovim očevima (Ponovljeni zakon 7,8) i zato što ih ljubi (Ponovljeni zakon 7,8). A budući da ljubi svoj narod, Bog je ljubomoran (Ponovljeni zakon 4,24; 6,15) i neće trpjeti da srca pripadnika Njegovog naroda budu podijeljena između Njega i njihove ljubavi prema drugim bogovima. Spominjanje "ljubomore" u vezi s Bogom može nekim ljudima biti zaprepašujuće jer se "ljubomora" općenito povezuje sa zločinom i ljudskom grešnošću. Ali ovaj opis Boga kao "ljubomornog" paradoksalno je umirujući. Biblijski pisac ukazuje na tu ljudsku osobinu kako bi opisao Božju vatrenu i isključivu ljubav prema svojem narodu. Baš kao što je Bog opisan kao "Jedan", jedinstven, On svoj narod smatra jedinstvenim zato što ga ljubi.

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je Bog izabrao samo jedan narod, Izrael, da bude Njegovo oruđe za objavljivanje sveopće istine o spasenju? Zašto Božja ljubav prema jednom narodu, Izraelu, nije neusklađiva s Božjom ljubavlju prema meni? Zašto je opasno smatrati da me Bog ljubi više od drugih? Pa ipak, do koje mjere ovo razmišljanje ima nečega ispravnog u sebi?

Posvećen narod

S druge strane, kao što je Bog djelovao i spasio Izraelce i izabrao ih zato što ih ljubi, očekuje se da Izrael odgovori iz ljubavi i izabere Njega između svih drugih bogova. Prema tome, taj izbor uključuje odanost samo Njemu i "drugačijem" načinu života kakav ovaj izbor nalaže. Značajno je da definicija "izabranog naroda" uključuje "posvećen narod" (Ponovljeni zakon 7,6). Hebrejska riječ *kadoš*, "posvećen", znači "biti odvojen", biti drugačiji, jedinstven, baš kao što je Bog jedinstven: "Posvećujte se dakle da sveti budete, jer svet sam ja!" (Levitski zakonik 11,44; usporedi Levitski zakonik 11,45)

Biti "posvećen" ne odnosi se na statičnu osobinu, biti savršen kao što je Bog savršen i biti "poput sveca". Nazvavši svoj narod *kadoš*, "posvećenim", Bog poziva Izraelce da budu *Njegov* narod, da se odvoji od drugih naroda i uspostavi poseban odnos s Njim (usporedi Izlazak 19,6). Hebrejski prijedlog *le*, koji stoji uz riječ "Bog" (*leYHWH*), izražava ovu misao o posebnom pripadanju Bogu. Biti "posvećen" znači biti odvojen za poseban odnos s Bogom: "Ta ti si narod posvećen Jahvi

[leYHWH], Bogu svome.” (Ponovljeni zakon 7,6) A ovo je razlog za to odvajanje: “Tebe je Jahve, Bog tvoj, izabrao da među svim narodima koji su na zemlji budeš njegov predragi vlastiti narod.” (Ponovljeni zakon 7,6) Biti “posvećen”, prema tome, važan je element u Savezu; i budući da to nije statična osobina, već dinamična, ona je uvijek prisutna i potrebna. Biti “posvećen” nije nešto što smo baštinili iz prošlosti zahvaljujući našim očevima ili našim pionirima. Ova stvarnost Saveza naglašena je u njegovoj definiciji: “Nije Jahve sklopio taj Savez s našim očevima, nego baš s nama svima koji smo danas ovdje živi.” (Ponovljeni zakon 5,3) Svetost je zahtjev koji se odnosi na sadašnjost, na “nas sve koji smo ovdje danas”.

Ova sadašnja istina stalno se ponavlja u Ponovljenom zakonu upravo zato što smo pozvani da budemo “danas ... njegova predraga svojina” (Ponovljeni zakon 26,17.18). Drugi tekst još je jasniji i uključuje budući narod u taj Savez: “Sklapam danas ovaj Savez ... sa svakim koji danas nije ovdje s nama.” (Ponovljeni zakon 29,14.15) Nekoliko redaka dalje navodi se da se ovaj Savez sklapa i sa “sinovima našim do vijeka” (Ponovljeni zakon 29,29 — Varaždinska Biblija). Razlog je što je ovaj Savez uvijek “sadašnja istina” i trebamo ga učiniti “sadašnjim”; dakle, uvijek ga se trebamo “sjećati” i poučavati (Ponovljeni zakon 6,7; 8,2.18; 9,7).

Za razgovor i razmišljanje: Kako mi, koji smo po rođenju grešni ljudi, ipak možemo biti sveti? Čemu nas biblijski zahtjev da budemo “sveti” — drugačiji i odvojeni od svijeta — uči o tome kakav odnos trebamo uspostaviti sa sadašnjim svijetom?

TREĆI DIO: Primjena

Židovski filozof Abraham Heschel opisao je biblijski odgovor na pitanje “Što je život?” kao “tajnu da smo ljudi i sveti.” (Abraham Joshua Heschel, *I asked for Wonder* [New York: Crossroad, 1983.], str. 80) Pronađite biblijske primjere ljudi koji su bili i “ljudi”, odnosno u dodiru sa sadašnjom stvarnošću svijeta, i “sveti”. Navedite osobine ovih svetih ljudi: Što ih čini ljudima, a što svetima? U svjetlu ovih biblijskih uzora, kako možete primijeniti ovo načelo “biti čovjek i svet” u različitim primjerima koje slijede:

◆ Pozvani ste u dom prijatelja. Vaša prijateljica, koja nije adventistica, poslužuje vam jelo sa svinjetinom koje je pripremila. Kako možete biti “čovjek” — odnosno puni ljubavi i poštovanja prema njezinoj gostoljubivosti — a ipak sveti tako što nećete prekršiti Božju zabranu jedenja nečiste hrane?

◆ Nalazite se u crkvi, a iza vas je mladež koja se smije i razgovara. Kako ćete ih naučiti da pokažu poštovanje prema svetosti crkve (“biti svet”) na način koji njeguje pozitivan odnos prema njima?

◆ Kako nevjernicima možete objasniti proročanstvo a i dalje biti jasan, zanimljiv i njima prihvatljiv?

◆ Voda ste u crkvi koja je podijeljena u dva tabora. Jedna strana voli naglašavati društvenu pravdu, bratsku ljubav i važnost milosti, dok druga strana naglašava sud i Zakon. Kako možete ukloniti napetost koja vlada između ovih dviju strana?

Ljubi Jahvu, Boga svoga

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 6,5.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 6,4-6; Ponovljeni zakon 7,9; Ponovljeni zakon 4,37; Ponovljeni zakon 10,15; Ponovljeni zakon 23,5; Marko 12,28-30; Efežanima 2,1-8; 1. Ivanova 4,19.

PRVI DIO: Opći pregled

U hebrejskim Pismima riječ "ljubav" najviše se javlja u Ponovljenom zakonu i Pjesmi nad pjesmama. Sličnost između ovih dviju knjiga ukazuje na posebnu narav ljubavi. Budući da Ponovljeni zakon u osnovi govori o Savezu, o odnosu između Boga i Njegovog naroda, ljubav je važna tema ove knjige. Nažalost, Ponovljeni zakon ne sadrži jasnu definiciju "ljubavi". Ljubav je tajanstvena i nadilazi naše razumijevanje (vidi Efežanima 3,19). Međutim, čini se da je ljubav povezana s Bogom, strahom i Zakonom.

Teme

U ovoj pouci proučit ćemo tri složene teme i tri teška pitanja koja proizlaze iz svake od njih:

◆ **Ljubav i Bog.** Što je ljubav? Ako je Bog izabrao svoj narod zato što ga ljubi a ne zato što su oni ljubili Njega (Ponovljeni zakon 7,8), što je onda ljubav? Ako ljubav počinje s Bogom i nema izvor u predmetu ljubavi, zašto je Bog ljubio? U vezi s tim, s ljudskoga gledišta, kako možemo ljubiti Boga kojega ne vidimo (vidi 1. Ivanova 4,20)?

◆ **Ljubav i strah.** Ako u "ljubavi nema straha" (1. Ivanova 4,18), kako možemo ljubiti Boga i bojati Ga se istodobno?

◆ **Ljubav i Zakon.** Kako slobodno možemo ljubiti Boga kada nam je zapovjedeni da Ga ljubimo? Kako možemo pomiriti strog i legalistički aspekt Zakona i spontanu narav ljubavi?

DRUGI DIO: Komentar

Pročitajte: Ponovljeni zakon 6,1-9.

Zapovijed (Ponovljeni zakon 6,1)

Konstrukcija prve rečenice: “Ovo su zapovijedi”, jasno pokazuje da se izraz “zapovijedi” odnosi na ono što slijedi: “uredbe i zakone” (Ponovljeni zakon 6,1; usporedi Ponovljeni zakon 5,1), kojima je Bog zapovjedio Mojsiju da “pouči” svoj narod. Dakle, kada Mojsije izgovara prve riječi: “Ovo su zapovijedi”, on misli na Deset zapovijedi koje je upravo naveo (Ponovljeni zakon 5,1-20). Osim toga, određeni član ispred riječi *micwah*, “zapovijed”, pokazuje da je ta riječ naglašena. Zapovijed na koju upućuje posebna je zapovijed, zapovijed koja obuhvaća sve. Zanimljivo je da se isti glagol *tsawah*, “zapovjediti”, koji je Mojsije upotrijebio u uvodu, ponovno javlja u sredini teksta u vezi sa zapovijedu o ljubavi (Ponovljeni zakon 6,6); i tamo je također, kao u uvodu (Ponovljeni zakon 6,1), povezan s glagolom “poučavati”. Ovo ponavljanje jasno pokazuje da Mojsije ima na umu zapovijed da ljubimo kada kaže: “zapovijedi”. Dakle, kada Isus poistovjećuje zapovijed o ljubavi s “prvom” zapovijedu (Marko 12,29-31), On to čini u skladu s Mojsijevim tumačenjem Zakona.

Za razgovor i razmišljanje: Zašto zapovijed da ljubimo Boga ljubavi uključuje sve druge zapovijedi? Zašto je zapovijed da ljubimo svog bližnjega poput naloga da ljubimo Boga, a ne samo još jedna (druga) zasebna zapovijed (Marko 12,31)?

Da se bojiš Jahve (Ponovljeni zakon 6,2)

Dok slijedimo tijekom Mojsijevog zaključivanja, uviđamo da je svrha “zapovijedi” “da se svega svog vijeka bojiš Jahve, Boga svoga”. Drugim riječima, ljubiti Boga znači prije svega “bojati se Boga”, shvatiti da Bog *jest*. Ljubav podrazumijeva postojanje druge osobe koju volimo. Ljubiti Boga ne znači ljubiti apstraktno načelo, duboku mudrost ili divnu priču. Ljubiti Boga nije teologija ili kulturološki običaj. Ljubiti Boga znači ljubiti Ga kao Osobu. Bojati se Boga znači imati i njegovati snažan osjećaj Njegove prisutnosti svuda i u svakom trenutku. Bog je prisutan ne samo u crkvi ili kada se molimo. Bog je prisutan i u uredu, u kuhinji, u spavaćoj sobi, na tržnici. Bog je prisutan kada smo s drugima ili kada smo sami, na svjetlu i u tami (vidi Psalam 139,2-12).

Za razgovor i razmišljanje: Što znači ljubiti Boga kao Osobu? Zašto nije moguće ljubiti Boga bez razumijevanja Njegove Osobe? Pročitajte Propovjednik 12,13.14. Zašto je strah Gospodnji povezan s Bogom kao Suceom?

Vršiti sve Njegove zakone i sve Njegove zapovijedi (Ponovljeni zakon 6,2)

Prema tome, bojati se Boga znači hodati s Njim, neprestano živjeti u Njegovoj prisutnosti. Ne možemo ljubiti nekoga i poći putem na kojem te osobe nema. Ljubav vodi k zapovijedima. Prvo, ljubav vodi k zapovijedima zato što su Božje zapovijedi izraz Njegove ljubavi: “Nego zato što vas Jahve ljubi.” (Ponovljeni zakon 7,8) Drugo, ljubav vodi k poslušnosti zapovijedima zato što ljubimo Boga: “Onima koji ga ljube i drže njegove zapovijedi.” (Ponovljeni zakon 7,9) Zapazite da prema hebrejskoj sintaksi veznik *waw* (“i”) treba shvatiti kao uvod u objašnjenje: “Onima koji Ga ljube, odnosno koji vrše Njegove zapovijedi.” Vršenje Božjih zapovijedi nije *pridodano* ljubavi; to *jest* ljubav. Budući da ljubimo Boga, ljubimo Njegov Zakon (Psalam 119,70.92.97).

Za razgovor i razmišljanje: Kako činjenica da “ljubiti Boga” znači vršiti Njegove zapovijedi, utječe na naše razumijevanje ljubavi? Kako će odbacivanje Božjih zapovijedi utjecati na našu ljubav prema Njemu? Zašto će naše poštovanje Božjih zapovijedi utjecati na naše razumijevanje Boga kao Osobe i ljubavi prema Njemu kao Osobi?

Zato ljubi Jahvu, Boga svoga (Ponovljeni zakon 6,5)

Činjenica da nam Bog nalaže da ljubimo nije problem zato što “je Bog ljubav” (1. Ivanova 4,8). “Ljubiti Boga” je zapovijed zato što ne može biti drugačije; to je apsolutni imperativ s obzirom na Božju narav. Prema tome, budući da je Bog ljubav, zapovijed obuhvaća naše cjelokupno biće. Ljubav proizlazi iz srca, iz nutrine, iz onoga što nije vidljivo, iz naših najintimnijih misli i osjećaja, naših dubokih namjera. Značajno je da zapovijed kojom završava Deset zapovijedi, “Ne poželi” (Ponovljeni zakon 5,21), daje unutarnje objašnjenje svih zapovijedi. Nije dovoljno imati Zakon, imati istinu, znati da ne smijemo ubiti ili počiniti preljub. Štoviše, suzdržati se od činjenja preljuba ili od ubijanja nije dovoljno; mi ne trebamo čak ni razmišljati o tome ili to poželjeti (Matej 5,28).

Budući da je “ljubav” snažan osjećaj, važan je naš odgovor ljubavi Bogu; ona proizlazi iz našeg srca danas (Ponovljeni zakon 6,6). Ona nije samo čin sjećanja ili nada u budućnost. Ona je prisutna i obuhvaća naš svakidašnji život. Ljubiti Boga koji je uvijek prisutan svojom ljubavlju, znači Boga učiniti bitnim u našem sadašnjem životu. Prema tome, ljubiti Boga koji ljubi obuhvaća “sve”. Ne samo “cijelo vaše srce”, već i “cijelu vašu dušu”, što znači “cijelu vašu osobu”. I tu se ne zaustavlja. Zbog svoje naravi, ljubav nagovještava i snagu. Ne možemo ljubiti Boga osrednje ili mlako.

Za razgovor i razmišljanje: Ograničava li se naša ljubav prema Bogu na poslušnost Njegovim zapovijedima? Je li moguće ljubiti Boga odvojeno od Njegovih zapovijedi? Zašto? Kako fanatizam utječe na našu iskrenu ljubav prema Bogu? Zašto je fanatizam suprotan Božjoj ljubavi?

Ti ćeš ih poučiti (Ponovljeni zakon 6,1.7)

Kao što je Mojsiju naloženo da poučava Božje zapovijedi (Ponovljeni zakon 6,1), i nama je naloženo da ih poučavamo (Ponovljeni zakon 6,7). Budući da nalog da poučavamo Božje zapovijedi proistječe iz Božje ljubavi, zadaća da druge poučavamo njima ne može potjecati iz namjere da ih nametnemo ili želje za osobnom koristi. Ako ljudi prihvaćaju Isusa pod prijetnjom mača ili radi određene koristi, neće shvatiti značenje Božjeg zakona i Njegovu narav. Značajno je da ovaj biblijski tekst upućuje na poslanje Izraela kao Božjeg svjedoka. U hebrejskom tekstu u retku: "Čuj, Izraele! Jahve je Bog naš, Jahve je jedan!" (Ponovljeni zakon 6,4), slovo *ajin*, kojim završava prva riječ *šema*, "čuj", i slovo *dalet*, kojim završava riječ "jedini", čine riječ "svjedok". Za stare pisare koji su prepisivali Toru ovaj redak sadržavao je bit identiteta Izraela i njegovog poslanja kao Božjeg naroda koji je trebao svjedočiti svijetu svuda, u bilo koje vrijeme, ujutro i uvečer, prigodom rođenja ili smrti, o tome tko je Bog, odnosno o jedinstvenom Bogu koji ljubi svoj narod.

Za razgovor i razmišljanje: Što znači poučavanje Božjih zapovijedi? Kakva je veza između pojma jednoga Boga i Boga punog ljubavi koji želi biti voljen? Ograničava li se poslanje na Zakon? Kako bi takvo ograničeno razumijevanje moglo iskriviti značenje Zakona?

TREĆI DIO: Primjena

Pročitajte Ponovljeni zakon 6,8.9. Ovaj tekst, s ostalim tekstovima (usporedi Izlazak 13,9.16; Ponovljeni zakon 11,8), koristi se kao izvor za opravdanje hebrejskog običaja *tefilin* (filakterij), odnosno prakse vezivanja ovog teksta na ruku i između očiju. Iako nema uvjerljivog dokaza da se ova praksa vršila u biblijska vremena kao doslovna primjena ovog teksta, čini se da je ovaj običaj vrlo star; potvrđen je u Novom zavjetu (Matej 23,5), u spisima Josipa Flavija i na nekim kumranskim predmetima. Međutim, jasno je simbolično značenje ovog običaja. Posjetite sinagogu ili potražite prikaz ovog običaja na internetu da biste ga mogli bolje predočiti.

Za razgovor i razmišljanje: Razmišljajte o poukama o vjeri i posvećenju koji su simbolički prikazani u svim postupcima ovog običaja:

Priveži ih. Božji Zakon treba biti tijesno povezan s našom tjelesnom stranom osobnosti. Vezivanje također ukazuje na odanost i odnos s Bogom punog ljubavi.

Na svoju ruku. Božji zakon treba utjecati na naša djela.

Među očima. Božji zakon utječe na naš um i razboritost.

Ispiši ih na dovratnicima kuće. Božji zakon treba utjecati na naš dom.

Za razgovor i razmišljanje: Kako nam razumijevanje ovog običaja može pomoći u našem odnosu s Bogom? Kako bi ovaj običaj mogao biti štetan za naš odnos s Bogom? Pročitajte Otkrivenje 14,9. Kako nam *tefilin* može pomoći da shvatimo identitet Božjeg ostatka?

Stranac među tvojim vratima

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 10,1.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 10,1-19; Psalam 146,5-10; Matej 7,12; Jakov 1,27—2,11.

Uvod: Izvještaj o Bogu koji ponovno ispisuje ploče Zakona govori o Božjoj milosti i strpljivoj ljubavi prema Izraelu. U stara vremena, kada bi savez bio prekršen, obnavljanje saveza obuhvaćalo je pripremu novih spisa za ugovor. U okviru sramnog događaja na Horebu Mojsije potiče Izrael da obnovi Savez i pripremi novu prisegu vjernosti u kojoj je naznačen Božji zahtjev upućen Njegovom narodu. Ovi redci objedinjuju različite teme oko načela ljubavi: naime, ljubavi prema Jahvi (prva zapovijed), ljubavi kao odgovoru na Božju ljubav i opraštanje, ljubavi prema bližnjem i, još konkretnije, ljubavi prema došljacima (druga zapovijed) zato što ih je Bog ljubio.

Teme

◆ **Novi Savez:** Iako je Savez vječan, uvijek postoji potreba za njegovom obnovom (obrezanje srca).

◆ **Obrezanje srca:** Ova slika, spoj metafora, otkriva ključnu teološku istinu.

◆ **Ljubiti pridošlicu:** Ljubiti svoga bližnjeg je jedno — ali treba li ljubiti i strance?

DRUGI DIO: Komentar

Novi Savez

Obnavljanje Saveza koji je vječan zvuči paradoksalno. Logički gledano, vječnom Savezu nije potrebno obnavljanje. Iz ovog paradoksa učimo o Božjoj vjernosti nasuprot nevjernosti naroda. Zapazite da novi Savez ne podrazumijeva novi Zakon. U pitanju je isti Zakon koji je ponovno ispisan na novim pločama. Ono što Bog sada zahtijeva jednostavno je usvajanje Zakona.

Zakon koji je ispisan na kamenim pločama mora se napisati u srcu naroda. Obnavljanje Saveza je zapravo obnavljanje srca. Mehanizam ovog procesa je ljubav. Jeremija, koji prvi put koristi izraz “Novi savez”, definira ga na sljedeći način: “Ne Savez kakav sam sklopio s ocima njihovim u dan kad ih uzeh za ruku da ih izvedem iz zemlje egipatske, Savez što ga oni razvrgoše premda sam ja gospodar njihov — riječ je Jahvina. Nego, ovo je Savez što ću ga sklopiti s domom Izraelovim poslije onih dana — riječ je Jahvina: Zakon ću svoj staviti u dušu njihovu i upisati ga u njihovo srce. I bit ću Bog njihov, a oni narod moj.” (Jeremija 31,32. 33)

Zanimljivo je da je isto iskustvo vezano za uništenje svitka Saveza zabilježeno u Knjizi proroka Jeremije. Poput Mojsija, prorok je također morao ponovno napisati svoju knjigu (Jeremija 36,27.28). Slično tome, kada apostol Pavao upućuje na “Novi savez” (2. Korinćanima 3,6), on ga shvaća kao duhovni Savez koji je napisan “ne na pločama od kamena, nego na pločama tjelesnim — u srcima” (2. Korinćanima 3,3).

Za razgovor i razmišljanje: Kako se biblijski pojam “Novog saveza” iz Ponovljenog zakona može primijeniti na naše razumijevanje odnosa između Starog i Novog zavjeta? Zašto “Novi savez” uključuje isti Zakon? Zašto je Bog napisao Zakon na pločama radije nego na srcu naroda?

Obrezanje srca

Božji zahtjev upućen Izraelu da obreže srce ne treba, naravno, doslovno shvatiti. Mojsije govori o neobrezanim usnama (Izlazak 6,12.30 — Varaždinska Biblija) misleći da su njegove usne zatvorene i da ne može tečno govoriti. Jeremija se žali da Izrael ima neobrezane uši, što znači da ne čuju Gospodnju riječ (Jeremija 6,10). Budući da je obrezanje znak Saveza (Postanak 17,10-13), obrezanja srca slikovito prikazuje nutarnje obrezanje koje će Pavao poslije opisati kao obraćenje kršćanina (Rimljanima 2,28.29). To je postupak koji samo Bog može izvršiti (Ponovljeni zakon 30,6).

Mojsije ne kaže da je obrezanje tijela pogrešno. Prije nego što su ušli u Kanaan, muškarci u izraelskom narodu morali su se obrezati kao znak Saveza (Jošua 5,2). Obrezanje srca odnosi se na one koji već imaju obrezano tijelo, one koji su pod Savezom. Nakon obrezanja tijela, obnavljanje Saveza ne znači novo obrezanje koje će ukinuti prethodno, već produblјivanje istog Saveza i njegovog Zakona. Primivši slovo Zakona, sada su pozvani da usade posvećenost u svoje srce. To ne obuhvaća samo suzdržavanje od činjenja zla, već, što je važnije, njegovanje želje da se čini dobro. Samo će ljubav tu posvećenost učiniti mogućom. To je

razlog zašto Bog na ovom stupnju zahtijeva Savez utemeljen na ljubavi koji je, prema tome, zahtjevniji i cjelovitiji.

Za razgovor i razmišljanje: Što Savez utemeljen na ljubavi čini zahtjevnijim od Saveza utemeljenog na Zakonu? U isto vrijeme, kakva opasnost leži u naglašavanju ljubavi na račun stroge pravednosti? Kako se slika obrezanja srca dovodi u vezu sa slikom naroda tvrde šije?

Ljubiti pridošlicu

Zanimljivo je to što se u zapovijedi da ljubimo Gospodina na prvom mjestu spominje ljubav prema pridošlici. Zašto je Bog zahtijevao da Izrael pokaže ljubav prema pridošlicama? Možemo navesti dvije skupine razloga. Razgovarajte i razmišljajte o njima u razredu: 1) Razlozi da se opravda ovaj zahtjev i 2) razlozi da se pripreme za svetost.

Zašto ljubiti pridošlicu?

◆ **Zato što Bog ljubi pridošlicu** (Ponovljeni zakon 10,18). Ovaj razlog temelji se na vjeri u Stvoritelja koji posjeduje nebesa i Zemlju (Ponovljeni zakon 10,14). Ovaj razlog naglašava dva načela. Prema prvom načelu Bog je stvorio pridošlicu na svoju sliku (*imago Dei*). Drugo načelo proizlazi iz prvog — Božji sluge trebaju se ugledati na Boga (*imitatio Dei*).

◆ **Zato što je Izrael bio pridošlica** (Ponovljeni zakon 10,19). Ovaj razlog temelji se na načelu “ljubi bližnjega svojega kao sebe samoga” (Levitski zakonik 19,18).

◆ **Da se pripreme za susret s Bogom.** Bog pripada drugom poretku (Ponovljeni zakon 10,17). On je Svetac koji se bitno razlikuje od nas ljudi. Najbolje ćemo naučiti ljubiti Boga tako što ćemo naučiti ljubiti onoga tko je drugačiji, pridošlicu.

◆ **Da se pripreme za susret s drugim ljudima.** Kao bivši robovi, Izraelci su morali naučiti promatrati druge ne samo kao okrutne gospodare koje mrze, već kao “bližnje” s kojima trebaju stupiti u dodir i pokazati ljubav zato što iskustvo ljubavi postaje bogatije i snažnije kada vlada između dvoje različitih ljudi.

◆ **Da se pripreme za ispunjenje svoje vlastite zadaće kao pridošlice.** Kao bivši nomadi u pustinji, Izraelci su morali naučiti kako se postiže svetost i kolika je vrijednost življenja s drugačijim ljudima bez dovođenja u pitanje svojega svetog identiteta. Na isti način, Abraham, Josip i Daniel morali su naučiti živjeti s napetošću usklađivanja dužnosti svetosti s dužnošću ljubavi.

Za razgovor i razmišljanje: Kako nam i zašto načelo *imago Dei* pomaže da shvatimo koliko je važno da ljubimo strance, kao i da pokažemo ljubav prema njima? Zašto pokazivanje ljubavi prema strancu jača i obogaćuje kvalitetu ljubavi? Zašto komuniciranje i život s ljudima druge vjere jača vašu vjeru?

Ljubiti siročad i udovice

Zavjetni ugovor u Ponovljenom zakonu ne definira "ljubav", ali jasno kaže da je ljubav božanska kategorija. Samo u Bogu Izrael može shvatiti i izvršavati zapovijed o ljubavi. S druge strane, značajno je da je ljubav jedini put opisana Božjim djelima provođenje pravde u korist siročadi i udovica (Ponovljeni zakon 10,18; usporedi Ponovljeni zakon 24,17-22).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je zahtjev da ljubimo siročad i udovice povezan sa zahtjevom da ljubimo pridošlice? Što pridošlica, udovica i siročće imaju zajedničko?

TREĆI DIO: Primjena

U djelu Victora Hugoa *Jadnici*, lopov Jean Valjean konačno shvaća vrijednost opraštanja i milosti kada mu njegov domaćin poklanja srebro koje je ukrao: u suprotnom, bio bi bačen u tamnicu. Razmotrite i razgovarajte o sljedećim slučajevima:

◆ Vi ste starješina ili pastor crkve. Mlada žena iz vaše crkve dobila je dijete u izvanbračnoj vezi. Nekoliko godina poslije par dolazi k vama i moli vas da održite obred njihovog vjenčanja (oboje su adventisti). Kako ćete postupiti u ovom slučaju?

◆ Kakve pobude vode vaše političke odluke? Birate li političku stranku na osnovi nacionalnih, sebičnih interesa ili više na osnovi društvene pravde i brizi o siromašnima, udovicama i siročadi?

◆ Pijani prosjak traži od vas malo sitnog novca jer je gladan i danima nije pojeo pravi obrok. Kako ćete reagirati na njegovu prošnju s obzirom na to da vam ništa ne jamči da novac neće upotrijebiti za alkohol?

◆ Što biste rekli ženi iz vaše crkve koja vam kaže da ste joj odbojni, ali da će se zbog Boga prisiliti da vas voli? Kako biste odgovorili?

Koji je drugi narod tako velik?

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 4,8.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 4,1-8; Ponovljeni zakon 4,32-35; Ponovljeni zakon 12,32; Matej 5,13-16; Matej 15,1-9.

Uvod: Ono što narod čini velikim obično su njegova postignuća, njegova politička moć, površina zemlje, pothvati u ratu ili bogatstvo. Ništa od toga nije krasilo izraelski narod kada je čuo Mojsijevu pohvalu. Mojsijevo retoričko pitanje: “Koji je to narod tako velik?” (Ponovljeni zakon 4,8) nagovještava da je to najveći narod na Zemlji. Ovaj narod sačinjen od bivših robova, migranata beskućnika, teško da odgovara definiciji “velikog naroda”. Ono što Izrael čini tako velikim nije ono što je učinio ili nije učinio; ono što jest ili što nije. Bog je u pitanju. Izvještaj o pruskom caru Fridriku II. ukazuje na ovu tajnu. Car je upitao svojega osobnog liječnika: “Možeš li mi navesti makar jedan jedini dokaz da Bog postoji?” Čovjek je odgovorio: “Izrael, Vaše Veličanstvo.” (vidi: Steven Paas, *Christian Zionism Examined* [Eugene, OR: Resource Publications, 2019.]) Doista, zbunjuje nas Mojsijev opis veličanstvenog Izraela. Odgovor je u Bogu i Njegovom Zakonu.

Teme

Pouka za ovaj tjedan bavi se ovom tajnom i usredotočuje se na tri glavne teme:

- ◆ **Zakon je savršen.** Ne može mu se ništa dodati ni oduzeti.
- ◆ **Zakon je mudar.** Aktivan i mudar život vršitelja Zakona svjedoči o Stvoritelju.
- ◆ **Zakon je božanski.** Ako se Izrael ne bude “držao” Boga, neće imati koristi od Zakona i neće postati “velik narod”.

DRUGI DIO: Komentar

Dok proučavamo vrijednost i vjerodostojnost starih Mojsijevih zakona, pogledat ćemo imaju li oni vrijednost i za suvremeno doba. Mi ne

možemo razumjeti narav ovog Zakona ako ga svedemo na skup dužnosti koje će otuđiti ljudska bića i lišiti ih prosuđivanja i slobode. Razlog zašto se Izrael treba “obratiti Jahvi, Bogu svomu, i poslušati njegov glas” (Ponovljeni zakon 4,30) i prihvatiti Zakon svim svojim razumom jest da bi narod “poživio” (Ponovljeni zakon 4,1), napredovao i ostvario se kao ljudska bića. Bog Stvoritelj dao je recept za život po Zakonu upravo zato što kao Stvoritelj zna formulu izraelskog postojanja.

Drugačiji zakon

Budući da Zakon dolazi s Neba (Ponovljeni zakon 4,36), drugačiji je od svih ostalih zakona. Iako postoje određene zajedničke karakteristike između Mojsijevog Zakona i zakona obližnjih kultura, postoje korjenite razlike između ovih dvaju sustava. Nedavno istraživanje otkrilo je mnoge važne razlike između ovih dvaju sustava zakona.

Prva značajna razlika odnosi se na biblijsko naglašavanje vrijednosti ljudskog bića. U Babilonu je za određene krađe bila propisana smrtna kazna, dok Biblija propisuje samo jednaku novčanu nadoknadu. U Mojsijevom Zakonu ljudski život je važniji od materijalnih vrijednosti, i Zakon je bio isti za sve ljude. Što je još važnije, Mojsijev Zakon razlikuje se od drugih istočnjačkih zakona po tome što Mojsijev Zakon uvijek upućuje na Boga. Dok se u bliskoistočnim pravnim dokumentima Bog spominje rijetko, povremeno i samo službeno, u uvodu, i katkad u zaključku, biblijski zakoni prožeti su upućivanjem na Boga i to je njihova glavna misao. Zakon nije rezultat ljudskih savjeta i razmišljanja. Zakon se prima kao dar; on je otkrivenje odozgo.

U Bibliji je značajna važnost takozvanih “apodiktičkih zakona” — zakona koji su apsolutno normativni. Biblijski zakoni govore s autoritetom i ovaj stil je još upadljiviji budući da u pravnoj literaturi starog Bliskog istoka dominiraju kazuistički zakoni. Zapovijedi “Ne ubij!” i “Ne učini preljuba!” apsolutne su i jasne. Božji zakon ne opravdava se na osnovi ljudske logike. Samo poslušnost omogućit će nam da potvrdimo njegovu ispravnost. U kazuističkim zakonima mi znamo zašto je zakon ispravan *prije* nego što smo ga iskusili, dok u apodiktičkim zakonima Izraela mi to saznajemo kasnije. Ovu činjenicu potvrđuje Izraelova reakcija na dar Zakona: “Vršit ćemo sve; tada ćemo shvatiti.” (Izlazak 19,8 — autorov prijevod) Mojsijev je Zakon, prema tome, drugačiji od svih ostalih jer obuhvaća dimenziju koja nigdje ne postoji. Izrael je bio poslušan vjerom.

Sveopći Zakon

Mojsijev Zakon ne prikazuje se kao izraz posebne kulture i mudrosti Izraelaca. Mojsije to jasno ističe kada ukazuje na kozmičke razmjere i stvaranje, čak i prije pojave Izraela: "Ispitaj samo prijašnja vremena što su protekla prije tebe ... s jednoga kraja nebesa do drugoga." (Ponovljeni zakon 4,32) O ovoj sveopćoj namjeni Zakona posvjedočeno je unutar samog Zakona. Jedan od najrječitijih znakova sveopće naravi ovog Zakona njegovo je upućivanje na stvaranje. Vrijedno je pozornosti da se subota, spomenik stvaranja, u Dekalogu nalazi u geometrijskom i tematskom središtu. To je upravo ono mjesto na koje se stavlja pečat u starim zavjetnim dokumentima. Ovaj položaj subote pokazuje da svijest o Bogu kao Stvoritelju leži u srcu Deset zapovijedi, koje također prikazuju odjek deset riječi stvaranja (vidi deset izjava u Postanku koje započinju riječima: "I reče Bog.")

Slično tome, zakoni o hrani pod nazivom *košer*, koji prave razliku između čiste i nečiste hrane, podsjećaju nas na prvo poglavlje Postanka. Jezik Levitskog zakonika 11, gdje su zabilježeni ovi zakoni, koristi iste riječi i stilске izraze (životinje na zemlji, sve što gmiže, po svojim vrstama itd.). Zatim, lista životinja u Levitskom zakoniku 11,2-8 slijedi isti redoslijed kao u Postanku 1,24-26 (šesti dan stvaranja). Na primjer, stvaranje čovjeka povezano je sukcesivno sa stvaranjem vodenih životinja (Levitski zakonik 11,9-12; usporedi Postanak 1,26), nakon čega slijedi stvaranje životinja u zraku (Levitski zakonik 11,13-23; usporedi Postanak 1,26), i konačno životinja na kopnu i gmazova (Levitski zakonik 11,24-43; usporedi Postanak 1,26). Na kraju, u Levitskom zakoniku 11, kao i u Postanku 1,24-26, odnos između ljudi i životinja ima svoju inačicu u odnosu između ljudi i Boga. U Postanku 1,26 dužnost vladanja nad životinjama povezana je s činjenicom da su ljudi stvoreni na Božju sliku. Slično tome, u Levitskom zakoniku 11, razlikovanje čistih i nečistih životinja povezano je s činjenicom da ljudska svetost odražava božansku svetost: "Budite dakle sveti, jer sam svet ja!" (Levitski zakonik 11,44.45)

Primjenjivost Zakona

Budući da su povezani sa stvaranjem, vjerski i moralni Zakon Deset zapovijedi, kao i zakoni o hrani, o čistim i nečistim životinjama, univerzalni su i prema tome još uvijek primjenjivi na svako ljudsko biće. Takozvani obredni zakoni, koji su povezani s Hramom i žrtvama, bili su određeni da iščeznu s njima. Što se tiče zakona koji ovise o okolnostima, koji su uglavnom kazuistički, također su bili određeni da izgube svoj normativni karakter čim "okolnosti" zahvaljujući kojima su nastali

više ne budu postojale. Ovo je, na primjer, slučaj sa zakonima koji se odnose na robove, način oblačenja, obrađivanja zemlje, organiziranja i upravljanja gradom. Ove dvije posljednje kategorije zakona (obredni i ovisni o okolnostima) nisu bili osmišljeni da se zauvijek poštuju. S druge strane, Deset zapovijedi i zakoni o hrani ne spadaju u obredne zakone ili zakone ovisne o okolnostima. Ovi zakoni ni na koji način nisu povezani sa žrtvama.

Dakle, svaki zakon koji nije obredni i ne ovisi o okolnostima zadržava svoje značenje kao apsolutni zakon. Ovo je slučaj sa zakonima o spolnosti, higijeni, odnosima sa susjedima itd.; većina ovih zakona proširuje i objašnjava zakone koji su već sadržani u Deset zapovijedi. Izraelski zakon, stoga, obuhvaća dva zakona: apsolutni i sveopći Zakon, i relativne zakone koji ovise o vremenu i okolnostima. Ovu razliku ponovno nalazimo u Novom zavjetu, u kojem tekstova koji govore o ukidanju zakona ima isto toliko koliko i mnogih drugih tekstova koji ga uzdižu. Iako su prvi kršćani koji su bili pobožni Židovi ukinuli zakone o žrtvama jer su se odnosili na Mesiju, nikada nisu doveli u pitanje Zakon Deset zapovijedi, čiju je primjenu Isus čak produbio i proširio. Isto vrijedi i za zakone o hrani u vezi s jedenjem mesa (*kašerut*), na koje se misli u savjetima apostola “da se uzdržavaju ... od udavljenoga i od krvi” (Djela 15,20; usporedi Levitski zakonik 17,14). Na osnovi ovih zapažanja slijedi da načelo Zakona u vjerskom životu ostaje valjano za kršćanina kao i za Židova.

TREĆI DIO: Primjena

Ispit mudrosti

Pročitajte Ponovljeni zakon 4,6: “Držite ih i vršite: to će u očima narodâ biti vaša mudrost i vaša razboritost. Kad oni čuju za sve ove zakone, reći će: ‘Samo je jedan narod mudar i pametan, a to je ovaj veliki narod.’”

Za razgovor i razmišljanje: Na osnovi vašeg razumijevanja prethodnog retka, što u vama treba biti dokaz božanske providnosti? Govore li ljudi za vas da ste “mudri i pametni”? Što *ne* govore o vama? Što trebate učiniti kako biste ispunili obećanje iz Ponovljenog zakona 4,6? Kako objašnjavate da razum i prava mudrost nisu vrijednosti u tradicionalnom kršćanstvu?

Kako čitati Pismo

Pročitajte Ponovljeni zakon 4,2.

1. Napravite listu novih običaja iz drugih kršćanskih denominacija koje su dodane Božjem zakonu.

2. Kakva se opravdanja navode za ono što je dodano?

3. Stvaramo li mi kao adventistički kršćani također nove navike i načela koja nisu bila uključena u Mojsijev zakon? Navedite ih ako možete i objasnite zašto mislite da ih je opravdano poštovati, iako nisu dio biblijskih zahtjeva.

4. Koje hermeneutičko načelo možete izvući iz Ponovljenog zakona 4,2? Zašto je važno da pročitamo cijeli biblijski tekst? Koje ste biblijske tekstove skloni odbaciti (na primjer Stari zavjet nasuprot Evanđelju, Propovjednik nasuprot Petoknjižju) i zašto? Potražite razloge zašto ih trebate čitati.

Zakon i milost

PRVI DIO: Opći pregled

Ključni tekst: Galaćanima 2,21; Ponovljeni zakon 9,1-6.

Središte proučavanja: Ezekiel 28,15; Psalam 119,29; Psalam 119,41-45; Psalam 119,70; Psalam 119,92-97.

Uvod

Vršitelj Zakona često nailazi na optužbe da je legalist bez duše ili razuma, učenik nazadne religije. Ta je optužba nepravedna. Zakon, kako je bio shvaćen u Izraelu, ukazuje, naprotiv, na svjetlo koje pomaže čovjeku u njegovom duhovnom hodu i potpomaže napredak. Psalmist uspoređuje Zakon sa svjetiljkom nozi i svjetlom stazi (Psalam 119,105).

Ova pouka sadržana je u hebrejskoj riječi *Tora*, koja je povezana s riječju *or* i znači “svjetlo”. Kada netko noću hoda stazom, njegova svjetiljka neće samo obasjati put, već će rastjerati i zmije. Ova pjesnička slika tako prikazuje dvostruku ulogu Zakona: da prosvijetli, da pouči i pomogne osobi da ide naprijed, ali i da je zaštiti od opasnosti i omogući siguran put. Prorok Izaija iznosi istu misao kada kaže da za ljude bez Zakona “nema zore” (Izaija 8,20 — Varaždinska Biblija). Zakon kao svjetlo izraz je Božje milosti prema Njegovom narodu. To će nam svjetlo pomoći da hodamo i da opstanemo na opasnom i mračnom putu. U tom smislu Zakon nam je dan da možemo “živjeti”.

U ovoj ćemo pouci istražiti paradoksalan odnos između Zakona i Božje milosti.

Teme

◆ **Milost i Zakon:** Kakav odnos vlada između milosti i Zakona i kako se uzajamno odnose u životu vjernika?

DRUGI DIO: Komentar

U Ponovljenom zakonu, možda više nego u bilo kojoj drugoj starozavjetnoj knjizi, milost i Zakon isprepleteni su na takav način da ih je teško promatrati odvojeno. Kada Mojsije govori o Zakonu, on u osnovi

misli na milost. Zakon se u ovoj knjizi shvaća kao znak Saveza. Zbog toga su Zakon i milost povezani iz božanske i iz ljudske perspektive. Za Boga Zakon je način da se Njegova volja ostvari na Zemlji preko postojanja čovjeka i povijesti. Za Izraelce Zakon je opipljivi znak njihovog odgovora Bogu i njihovog zavjetnog odnosa sa svojim Gospodinom. Drugim riječima, Zakon čini milost vidljivom i konkretnom u povijesti i životu; milost čini Zakon mogućim, podnošljivim i prihvatljivim.

Milost prethodi i vodi k Zakonu

Ovaj proces prva je poruka koju Adam čuje u Božjoj prvoj zapovijedi. Kada se riječ *tsawah*, “zapovijed”, koristi prvi put, odnosi se na milost: “Jahve, Bog, zapovijedi čovjeku: ‘Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi.’” (Postanak 2,16) Zapovijedi da ne jedu sa stabla znanja prethodi Božji dar svih stabala u vrtu. Slično tome, Ponovljeni zakon počinje Božjom milošću, djelima koja je Bog učinio za svoj narod, i Njegovim darom zemlje. Zatim, od tog konkretnog, povijesnog podsjetnika Bog kreće prema Zakonu i zahtijeva da ga Njegov narod vrši. Ovaj je proces vidljiv u zavjetnoj strukturi Ponovljenog zakona i ponavlja se u knjizi. Deset zapovijedi počinju tvrdnjom: “Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske.” (Ponovljeni zakon 5,6) Priznanje onoga što je Bog učinio za sinove Izraelove vodi ih poslušnosti Božjim zapovijedima:

“Vi ste vidjeli što sam učinio Egipćanima; kako sam vas nosio na orlovskim krilima i k sebi vas doveo. Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez...” (Izlazak 19,4.5)

Zapazite da slijedi Izraelcima poziv da Mu se vjerno “pokoravaju” (*šama*), koji počinje riječju “stoga”, i da je to također neposredna posljedica onoga što je Bog učinio za njih.

U Psalmu 119, najljepšoj pjesmi o Zakonu i milosti u čitavoj Bibliji, psalmist počinje molbom za milošću: “Nek’ milost tvoja, o Jahve, dođe na mene i spasenje tvoje po tvom obećanju.” (Psalam 119,41) Zatim prelazi na sljedeći korak, na Zakon: “Tvoj ću Zakon čuvati uvijek i dovijeka.” (Psalam 119,44) Ponovljeni zakon dodaje: “Zato što vas Jahve ljubi” (Ponovljeni zakon 7,8), “drži zapovijedi” (Ponovljeni zakon 7,11). Na ljudskom stupnju, upravo iz ljubavi prema Bogu Njegov će narod radosno vršiti Njegove zapovijedi. Psalmist uzvikuje: “Ja uživam u tvom Zakonu” (Psalam 119,70; usporedi Psalam 119,174), i: “O, kako ljubim Zakon tvoj!” (Psalam 119,97)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je poslušnost Božjim zapovijedima jedini logičan i ozbiljan odgovor na Njegova djela milosti i spasenja?

Zašto djelovanje mora voditi djelovanju? Što biste mislili o političaru koji bi kampanju sveo samo na sentimentalne želje ne upućujući ni na koji način na projekte i planove za rješavanje gospodarskih i društvenih problema? Koji razlozi opravdavaju ljubav psalmista prema Zakonu?

Zakon i milost

Zakon se definira kao dar od Boga. Glagolom *natan*, “dati”, Bog ukazuje na Zakon: “Sav ovaj Zakon koji vam ja danas iznosim [*natan*]” (Ponovljeni zakon 4,8). Bog je “dao” Deset zapovijedi (Izlazak 24,12). Psalmist će doslovno poistovjetiti Zakon s milošću: “I Zakonom me svojim obdari [milostivo].” (Psalam 119,29) Drugi prijevod glasi: “Iskaži mi milost naukom svojim.” (Šarić) Dakle, psalmist doživljava Božji zakon u svojem životu kao milost, slobodu: “I hodit ću u slobodi.” (Psalam 119,45 — Varaždinska Biblija) U Novom zavjetu Isus ponavlja ovo gledište kada poučava svoje učenike da će u Njegovim riječima istine pronaći slobodu (Ivan 8,32; usporedi Jakov 1,25; 2,12).

Zanimljivo je da je uobičajena hebrejska riječ kojom se imenuje Zakon u Starom zavjetu *Tora*, što znači “pokazati put”. Ova riječ obično se povezuje s putem na koji ukazuje svećenik. Poseban primjer razumijevanja ove riječi nalazimo u Hagaju 2,11, gdje Jahve daje nalog proroku da pita svećenika za put, vodstvo, u jednom posebnom slučaju. Zakon je milost zato što nam pokazuje put kako da izidemo iz nevolje — put života, put slobode.

Za razgovor i razmišljanje: Kako poistovjećivanje Zakona s milošću utječe na spasenje? U svjetlu Ezekielia 28,15.16, zašto nalazimo Zakon na Nebu, iako tamo nema grijeha (makar nakon što su odande prognani Lucifer i pali anđeli)? Zašto je Zakon izraz Božjeg karaktera i prema tome način da shvatimo Boga i da Ga ljubimo? Pročitajte Deset zapovijedi, poistovjetite milost sa svakom od njih i objasnite zašto one očituju milost u Zakonu.

Sklad Zakona

Božji zakon kao tekst je predivan. To je vrhunsko književno djelo. Bog nije samo “učinio” djelo milosti dajući Deset zapovijedi; On ih je također uredio na umjetnički način. Sljedeća aktivnost pomoći će vam da cijenite sklad Božjih zapovijedi:

◆ Prvo, pročitajte biblijski tekst kako biste uočili njegovu estetsku ljepotu.

◆ Pronađite paralele između prvih pet zapovijedi (1., 2., 3., 4., 5.) i drugih pet (6., 7., 8., 9., 10.). Usporedite zapovijedi koje stoje nasuprot

jedna drugoj (1. i 6. povezuju ubijanje čovjeka stvorenog na Božju sliku s Božjom jedinstvenošću; 2. i 7. povezuju idolopoklonstvo s preljubom; 3. i 8. povezuju krađu s lažnom zakletvom; 4. i 9. povezuju kršenje subote s lažnim svjedočenjem; 5. i 10. povezuju poštovanje roditelja sa željom za tuđim bračnim drugom). Kakvu pouku izvodite iz pojedinih usporedbi?

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je subota u središtu Deset zapovijedi? Kakve pouke izvlačite iz te činjenice? Kako prestupanje četvrte zapovijedi utječe na poštovanje ostalih zapovijedi? Kako subota sažima odnos između Zakona i milosti? Usporedite četvrtu i petu zapovijed. Koje zajedničke motive imaju ove dvije zapovijedi? Koje pouke izvodite iz te povezanosti?

TREĆI DIO: Primjena

Posvećena pastorova supruga teško se razboljela. Pastor se uporno molio, pa ipak njegova supruga nikada nije ozdravila. Razgnjevio se na Boga i odlučio napustiti službu jer Bog nije učinio čudo koje je tražio.

Za razgovor i razmišljanje: Kako se ovaj istiniti događaj odnosi na vaše iskustvo s Bogom? Kakve su vaše pobude kad je riječ o poslušnosti Božjim zapovijedima? Do koje mjere vršite Božje zapovijedi da bi vas Bog blagoslovio? Kakvo je vaše iskustvo u vezi s odnosom između Zakona i milosti u vašem životu?

Rabinska *midrash* (priča) iz stare hebrejske predaje govori o Božjoj neobičnoj geografskoj strategiji u vrijeme kada je dao *Toru*. Zašto Bog nije dao *Toru* u izraelskoj zemlji, Rimskom Carstvu ili u Grčkoj? Svaki narod imao bi pravo misliti da su oni zaslužili tu čast. Bog je podario *Toru* na ničijoj zemlji kako bi izbjegao bilo kakvu vrstu nacionalizma u vezi sa Zakonom, i da ga prihvate svi koji žele.

Za razmišljanje: Zašto je uobičajeno pobožno priznanje vjere: "Ponosan sam što sam kršćanin", ili čak: "Ponosan sam što sam adventistički kršćanin" neprikladno (pročitajte 1. Korinćanima 1,31; usporedi Psalam 34,4)? Kako oholost ugledne ustanove može utjecati na uspješnost misije?

Izaberi život

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 30,19.

Središte proučavanja: Postanak 2,8,9; Postanak 3,22; Ponovljeni zakon 4,19; Ponovljeni zakon 30; Rimljanima 6,23; Otkrivenje 14,6-12.

PRVI DIO: Opći pregled

U zavjetnoj strukturi Ponovljenog zakona, dio koji slijedi nakon blagoslova i kletvi (Ponovljeni zakon 27—28) i nakon odredbi (Ponovljeni zakon 5—26), dostiže vrhunac u odlomku u kojem se upućuje poziv. Bog je podsjetio Izrael na ono što je učinio — na sva svoja djela spasenja od njihovog izlaska iz Egipta. On zatim čini sljedeći korak i traži od Izraela poslušnost zakonima i posvećenost Savezu. Dalje, u usporedbi sa starim bliskoistočnim ugovorima, Mojsije se u govoru poziva na svjedoke (Ponovljeni zakon 30,19; 31,19; 32,1-43). Svrha je ovih svjedoka da podupru njegovu molbu i da svojem pozivu pripiše univerzalni ton.

Teme

◆ **Velika borba.** Od početka povijesti Biblija govori o velikoj borbi između Boga i Sotone, Božjeg zakona svjetla i života i Sotoninog puta smrti i tame.

◆ **Obveza da izaberemo.** Poput Adama i Eve u Edenskom vrtu, Bog poziva Izrael da izabere između dva puta. Paradoks se krije u tome što ako izaberu pogrešan put, izgubit će slobodu i uopće neće moći birati.

◆ **Što je na kocki.** Ulog je život.

DRUGI DIO: Komentar

Poziv na odluku

Izrael je upravo čuo blagoslove i kletve, s tim što je naglasak stavljen na kletve. S tim još uvijek svježim mislima u umu (Ponovljeni zakon 30,1), Izrael je sada spreman donijeti odluku. Kako bi pripremio narod da prihvati Savez, Mojsije iznosi dva razloga. Prvo, on navodi da su sva Božja uvjetna obećanja izrečena veznikom “ako” (*im*) ili “kad” (*kt*): “Kad

te sve ove riječi ... snađu ... i obratiš se k Jahvi, Bogu svome, i poslušas ... glas njegov” (Ponovljeni zakon 30,1.2); “Kad poslušas glas Jahve, Boga svoga, držeći njegove zapovijedi ... kada se obratiš Jahvi, Bogu svome, svim srcem svojim i svom dušom svojom.” (Ponovljeni zakon 30,10; usporedi Ponovljeni zakon 30,17). Drugo, Mojsije uvjerava narod da vršenje Božjih zapovijedi nije izvan njegovog domašaja: “Nije na nebesima. ... Riječ je posve blizu tebe, u tvojim ustima.” (Ponovljeni zakon 30,12-14)

Ne samo da je za dobro Izraelaca da budu poslušni Bogu zbog Njegovih obećanja, već je poslušnost njima također nadohvat ruke. Bog ih, međutim, ni na što ne prisiljava. Oni pred sobom imaju dva puta: život i smrt. Njihova je prednost da donesu odluku. Mojsije im jednostavno ukazuje na dobre razloge da je put života ispravan izbor, i on ih poziva da donesu tu odluku. Kao i u starim ugovorima, svečani ton ovom pozivu daju svjedoci koji jamče valjanost Saveza. U ovom slučaju svjedoci su “nebo i zemlja”. Kao da je u pitanju sudbina, spasenje svijeta. Ako Izrael ne donese ispravnu odluku, cijeli projekt budućeg Mesije, Spasitelja svijeta, bit će ugrožen.

Za razgovor i razmišljanje: Zašto Bog želi da mi biramo? Zašto sama teologija, poznavanje istine, nije dovoljna za spasenje? Netko je rekao da je razlika između filozofa i biblijskog proroka u tome što vas filozof potakne da razmišljate, dok vas prorok potakne da birate. Razgovarajte o razlici između ova dva poziva. Zar odluka ne podrazumijeva i razmišljanje? Objasnite. Kako vam razmišljanje pomaže ili postaje zamka u donošenju ispravne odluke?

Adamova odluka

Ovaj poziv na odluku podsjeća na drugi Božji poziv na odluku koji je također odredio sudbinu ljudskog roda (Postanak 2,16.17). Adam se također suočio s istim izborom između dva puta, “životom i smrću”. Tada je Bog također učinio Savez s ljudskim sudionikom. Savez je bio utemeljen na Božjem zakonu. Bila je to Božja prva zapovijed upućena čovječanstvu. Bog je također pružio ljudima sve dobre razloge da drže Njegov Zakon: uvjetno obećanje o životu nasuprot smrti, kao i mogućnost da budu poslušni, što se vidi u činjenici da je Bog dao Adamu sva stabla s kojih je mogao slobodno jesti.

Paradoks leži u tome što se dobro, kada je Adam upotrijebio svoju slobodu da izabere loš put, pomiješalo sa zlom. On je izgubio sposobnost da jasno razlikuje između dobra i zla, i samim tim svoju slobodu da bira između dva puta. Ellen G. White kaže: “Čovjek je sve izgubio, jer

je odlučio radije slušati obmanjivača nego Onoga koji je Istina, koji Jedini sve zna. Miješanjem dobra i zla čovjekov um postao je pomućen, a njegove duševne i duhovne moći su otupjele. Više nije bio sposoban cijeniti dobro koje je Bog tako obilno izlijevao.” (*Odgoj*, str. 22; u izvorniku 25)

Za razgovor i razmišljanje: Pročitajte Postanak 3,22. Kako objašnjavate činjenicu da su, prema ovom prijevodu, ljudi postali kao Bog kad je riječ o razlikovanju dobra i zla, zato što su sagriješili? Što ovaj tekst stvarno govori?

Razmotrite sljedeću poteškoću u prijevodu. Potpuno isti oblik glagola *hajah*, “bijaše”, upotrijebljen je za opis trajnog stanja zmije, koje obuhvaća prošlo vrijeme: “Zmija bijaše (*hajah*) lukavija” (Postanak 3,1). U ovom retku glagol “biti” također se koristi u istom prošlom obliku da objasni trajno stanje, a ne nešto što nastaje. Zmija je već izrazila istu misao: “I vi ćete biti kao bogovi, koji razlučuju dobro i zlo.” (Postanak 3,5) U ovom retku znanje uključuje pronicavost, poznavanje razlike između ispravnog i pogrešnog. Ova pronicavost bila je moguća samo kada je Adam bio kao Bog, potpuno bezgrešan. Jedini način da se zna što je dobro a što zlo, nije, kao što je rekla zmija, poznavati (iskusiti) zlo i dobro, već poznavati *jedino* dobro. Jer čim su ljudi spoznali zlo, izgubili su sposobnost razlikovanja između dobra i zla, a otuda i osjećaj za “dobro” (Jacques B. Doukhan u *Genesis, SDA International Bible Commentary*; vidi Postanak 3,22).

Obožavati Boga

Kada je Bog pred Adama i Izrael stavio izbor između života i smrti, On nije samo tražio “da” kao odgovor. Odluka je značila mnogo više od jednostavne usmene potvrde. Ova odluka prvo je uključivala Adamovu i Izraelovu odluku “da ljubi Jahvu”. U oba slučaja radi se o bogoštovlju. Ovo pitanje nije Zakon sam po sebi. Vjera nije dana radi vjere, već radi Boga. Vjera neovisno o Bogu samo je još jedan ljudski običaj.

Poslušnost Zakonu ima vrijednost ako je izraz nečije ljubavi prema Bogu. Razlog je za tu isključivu odluku apsolutna činjenica da postoji samo jedan Bog: “Drugog Boga pored mene nema.” (Ponovljeni zakon 32,39) Uz to, ponovno se potvrđuje monoteizam koji je u srcu Ponovljenog zakona. Da bi bilo još jasnije, u retku se ova istina primjenjuje na stvarnost života i smrti: “Ja usmrćujem i oživljujem.” (Ponovljeni zakon 32,39) Da, Bog oživljava, ali što je s ubijanjem? Ako je Bog opisan kao Bog života, zašto se javlja ovo upućivanje na smrt? Međutim, ova izjava ne znači da Bog ubija i oživljava doslovno. Ovaj izraz odnosi se na dvije

suprotne krajnosti (život i smrt) kojima se ukazuje na potpunost, sveobuhvatnost Božje sile.

Na ovaj se način jezično opisuje monoteizam. To je razlog zašto se može štovati samo Boga Stvoritelja, Boga koji je dao život i sve stvorio. Samo s Bogom mi smo sigurni u život. Kada Ponovljeni zakon objašnjava da je Bog “život tvoj, tvoj dugi vijek” (Ponovljeni zakon 30,20), to je zato da podsjeti Izraelce kako njihov život potpuno ovisi o Njemu. Prema tome, jedini način da opstanu, da ostanu živi, jest da “prianjaju uz njega” (Ponovljeni zakon 30,20). Pa ipak, čak i ovo prijanjanje uz Boga koje hebrejski prorok ima na umu nije mistično. Naš odaziv Bogu Stvoritelju i Njegovoj ljubavi ne svodi se na osjećaje, sentimentalno priznanje ili upućivanje hvale; to je sasvim konkretan korak u stvarnosti života: “Hodeći njegovim putovima.” (Ponovljeni zakon 30,16)

Za razgovor i razmišljanje: Razgovarajte o razlici između istočnjačkog misticizma i biblijske vjere. U čemu je razlika kad je riječ o mjestu koje Bog i vjera zauzimaju u životu? Kako evolucijska misao utječe na gledište o bogoštovlju?

TREĆI DIO: Primjena

Dva brata primila su isti odgoj i uživala iste prednosti: ipak samo jedan je imao ispunjen život s unosnim poslom i vrijednom obitelji. Drugi je potpuno podbacio i završio u zatvoru nemajući nikoga da se brine o njemu. Kako životne odluke vrše određenu ulogu na različitim životnim putovima? Do koje su mjere odluke određene odgojem, bogatstvom i prilikama u životu? Razgovarajte o ispravnosti odluka u pogledu društvene pravde.

Kada na početku dana zastanete i posvetite se razmišljanju, razmislite o svojem poslu, bračnom drugu (ako ga imate), svojim kolegama. Postavite sebi sljedeća pitanja: Kako mogu usrećiti ljude oko sebe? Koje promjene u mojim navikama takva odluka zahtijeva da bih ispunio tu želju? Razmotrite svoj život: Koje su vas loše odluke dovele do vašeg pada? Koje su vas dobre odluke dovele do uspjeha? Gdje je bio Bog u vašim odlukama?

Zaduženi ste za bogoslužje. Čemu dajete prednost? Svojoj ljubavi prema Gospodinu? Vašoj kulturi? Svojoj ljubavi prema prijateljima? Imajući u vidu činjenicu da su svi ovi elementi važni u bogoslužju, koje ćete od njih izabrati da uklonite napetost između pobožnosti i potrebe da uživate u toplini svoje zajednice?

Obrati njihovo srce

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 4,29.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 30,1-10; Ponovljeni zakon 4,25-31; Matej 3,1-8; Djela 2,37.38.

PRVI DIO: Opći pregled

Na samom ulasku Izraelaca u Obećanu Zemlju, Mojsije iznosi proćanstvo da će jednoga dana zbog svoje nevjernosti biti “ispljuvani” iz zemlje (usporedi Levitski zakonik 18,25.28). Ova slika ukazuje na ćinjenicu da Boćži narod ima stalnu potrebu za pokajanjem. Kao što se zemlja kaje i vraća svoje stanovnike, tako će se oni morati pokajati da bi se vratili u zemlju. Kada su se nastanili u zemlji, Izraelci su se našli u napasti da pomisle kako su stigli do svojeg odredišta i da više ne trebaju paziti. Malo-pomalo mogli su izgubiti dodir s Bogom i zahtjevima Njegovog Zakona. Prema tome, misleći da su stigli na odredište, poći će izvan starih staza. I upravo će se to dogoditi Izraelu kojega će prevariti njihovi laćni proroci. Ovi proroci prućit će im laćnu sliku mira “vićući: ‘Mir! Mir!’ A mira nema” (Jeremija 6,14). Prorok Jeremija će ih tada pozvati da se probude i pokaju: “Raspitajte se za iskonske staze.” (Jeremija 6,16) U biblijskom pojmu pokajanja javlja se ironija: napredak znaći vraćanje unatrag.

Teme

U ovoj pouci proućavati ćemo strukturu pokajanja, “vraćanja Bogu”, vaćnog naćela iz Ponovljenog zakona, koja će nas suoćiti sa sljedećim temama:

- ◆ Traćenje Boga
- ◆ Boćži oprost
- ◆ Povratak
- ◆ Ispunjenje proroćanstva

DRUGI DIO: Komentar

Na pragu zemlje Mojsije ponavlja opomene. Činjenica da je Bog doveo Izrael na to mjesto ne znači da će zauvijek ostati u toj zemlji. Mojsije vidi moguću pad Izraela i kao posljedicu njihovo progonoštvo u budućnosti, te im stoga želi pružiti obećanje. Kada zalutaju i nađu se u nevolji, što je rezultat suda, Izrael će morati potražiti Jahvu koji će im oprostiti. Oni će se tada vratiti svojem hodu s Bogom na "iskonske staze". Bog će ih vratiti u zemlju.

Traženje Boga

Ovaj prvi korak k tim "iskonskim stazama" koje vode prema Bogu poduzima se u nevolji. Kada narod shvati da je u beznadnoj situaciji, koja je posljedica njihove nevjernosti i idolopoklonstva, jedino rješenje u nevolji jest da se vrate Bogu "svim srcem svojim" (Ponovljeni zakon 4,29). Ne trebaju se ustručavati vratiti k Bogu i potpuno se osloniti na Njega. Zašto? Upravo zato što ih je Bog spreman primiti. Mojsijev glavni razlog kojim uvjerava narod u Božju spremnost da odgovori sastoji se od opisivanja Božjeg dubokog razmišljanja.

Doslovno značenje hebrejskog izraza *mi jiten*, koji se prevodi kao "kad bi samo...", glasi "tko će dati" (ili "tko će to ostvariti"). Često prikazuje duboku želju, neku vrstu retoričkog pitanja u vezi s nemogućim ishodom. Bog u dubini svojeg srca želi "kad bi samo njihova srca bila takva da me se uvijek boje" (Ponovljeni zakon 5,29). Otkrivanjem Božje tajne želje, pokazujući Njegovu naklonost i ljubav prema njima, Mojsije ohrabruje svoj narod da potraži Boga i pokaje se. Problem je u tome što Izrael shvaća ozbiljnost svojega grijeha i zato se boji doći k božanskom Sucu koji ga je upravo slomio. Jobov primjer savršeno prikazuje ovaj tajanstveni proces. Nakon što je priznao da je Božja teška ruka na njemu, Job čini nevjerojatno priznanje vjere: "Pa da me i ubije, opet ću se uzdati u Njega." (Job 13,15 — Varaždinska Biblija) Job je znao da je Bog jedini izlaz iz njegovog tragičnog stanja. Paradoksalno je to što Job bježi od Boga k Bogu. Mojsije ohrabruje svoj narod da učini isto.

Za razgovor i razmišljanje: Koja je strana Božjeg karaktera otkrivena u izrazu "kad bi samo" (*mi jiten*)? Što vas nemogućnost da se ova želja shvati uči o Bogu? Kakvo stanje pokreće Izraelce da potraže Boga i zašto? Što znači tražiti Boga? Zašto su Izraelci trebali potražiti Boga?

Božje opraštanje

Zahvaljujući Božjem milostivom karakteru, Izraelu će biti oprošteno ne zbog njegovih zasluga. Ne postoji razlog za Božje opraštanje. Pa ipak, On će mu oprostiti na neobičan način. Da bi to dokazao, Mojsije podsjeća narod kako ih je Bog poštedito i kako su preživjeli pred Bogom usprkos svojoj grešnoj naravi (Ponovljeni zakon 5,24.25). U prethodnom poglavlju Mojsije prosuđuje na isti način: “Je li ikad koji narod čuo glas Boga ... kao što si ti čuo i na životu ostao?” (Ponovljeni zakon 4,33) Vjera u Božju milost pomoći će Izraelu da pristupi k Bogu bez obzira na svoju grešnu narav.

Razgovarajte o ovoj istinitoj životnoj priči: Simon Wiesenthal, lovac na naciste, priča o svojem susretu s bivšim nacističkim časnikom koji je bio na samrti u bolnici. Nacist je zamolio Wiesenthala da mu oprost za stravične zločine koje je počinio protiv židovskih civila, bez čega, tvrdio je, neće moći mirno umrijeti. Wiesenthal, koji je šutio tijekom susreta, otišao je ne odgovorivši na molbu nacista. Wiesenthal završava priču pitanjem: “Što biste vi učinili?” (Simon Wiesenthal, *The Sunflower* [London: W. H. Allen, 1970.]

Za razmišljanje

Je li mu Wiesenthal mogao oprostiti? “Što biste vi učinili?” Razgovarajte o milosti u opraštanju žrtve? Zašto se kaže da je grijeh oprošten tek kada je neoprostiv?

Povratak

Zapazite da povratak započinje tek nakon što je Izrael pronašao Boga ili, bolje rečeno, nakon što mu je Bog odgovorio. Hebrejski glagol *shuv*, “vratiti se”, odnosi se na slušanje Božjega glasa, poslušnost Njegovim zapovijedima (Ponovljeni zakon 30,2.8) i “obrezanje”, ili promjenu srca (Ponovljeni zakon 10,16). Zanimljivo je da korijen *shuv* spaja u sebi zahtjev da se odvrte od zla i da se vrate k Bogu, kojega će ponovno pronaći na “iskonskim stazama”.

Ovo paralelno kretanje podrazumijeva duboko razumijevanje: najbolji način kako se oduprijeti zlu jest činiti dobro. Budući da se Izrael pokazao nesposobnim da obreže svoje srce, to će učiniti Bog osobno (Ponovljeni zakon 30,6). On će promijeniti srce svojeg naroda i tako stvoriti uvjete da Mu se vrate, čuju Njegov glas i budu Mu poslušni “iz svega srca svojega i iz sve duše svoje” (Ponovljeni zakon 30,2). Upravo će to duboko pokajanje i potpuno obraćenje dovesti do toga da se Bog raduje: “Jer Jahve će se opet radovati nad tvojim dobrom, kao što se

radovao nad dobrom otaca tvojih.” (Ponovljeni zakon 30,9) Ovi tekstovi iz Ponovljenog zakona nadahnut će poruku kasnijih proroka da se izraelski narod ne može sâm pokajati (vidi Jeremija 4,22; 13,23; Hošea 5,4 itd.).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto Izraelci nisu mogli promijeniti svoje srce i sami ga obrezati? Na osnovi čega je Mojsije mogao reći da se Izrael ne može pokajati? Ako je tako mislio, zašto ih poziva da se pokaju? Je li stanje drugačije s kršćanima? Objasnite. Gledajući na povijest Crkve i gledajući na sebe, mislite li da su kršćani sposobniji da se pokaju? Zašto?

Ispunjenje proročanstva

Jasno je da se ovdje radi o mesijanskom proročanstvu koje upućuje na Božje utjelovljenje na dolazak Isusa Krista koji će otpočeti djelo pokajanja i donijeti Novi savez u srca Božjeg naroda. Samo Božji ulazak u naše srce, u naš djelokrug, omogućit će da se dogodi čudo obrezanja srca, kao što objašnjava Pavao: “U njemu ste i obrezani; ne obrezanjem obavljenim rukom, nego obrezanjem Kristovim: odlaganjem tijela koje služi grijehu.” (Kološanima 2,11) Samo će križ, koji pokazuje “snagu Boga” (Kološanima 2,12) preko milosti, nemoguće učiniti mogućim. Božja želja “kad bi samo”, *mi jiten*, tada će biti ispunjena.

Za razgovor i razmišljanje: Kako se ova obećanja iz Ponovljenog zakona odnose na Isusov prvi dolazak i/ili Njegov drugi dolazak? Zašto se Božji narod mora pokajati prije Isusovog drugog dolaska? Kako hebrejska misao o pokajanju, koja podrazumijeva povratak “iskonskim stazama”, ukazuje na pokajanje Božjeg naroda na svršetku vremena? Uzevši u obzir pouke iz Ponovljenog zakona, kako će doći do obrezanja njihovih srca?

TREĆI DIO: Primjena

Ispitajte jeste li se istinski pokajali: Sjetite se svojih iskustava pokajanja. Koliko ste puta zatražili oprost od nekoga koga ste povrijedili i objasnili zašto ste se ponašali na takav način? Kada kažete “ispričavam se”, dodate li riječ “ali” optužujući osobu koju ste povrijedili?

Ispitajte svoje traženje Boga: Razgovarajte o sljedećem pedagoškom savjetu: Ako tražite i ne nadete, nećete vjerovati; ako ne tražite i nadete, nećete vjerovati; samo ako tražite i nadete, vjerovat ćete. Kako se ovo paradoksalno zapažanje može primijeniti na iskustvo traženja i

nalaženja Boga? Koliko je to točno? Zašto se čini da pojedini ljudi nalaze Boga dok Ga traže, dok Ga drugi nalaze iako Ga nisu tražili?

Vježbajte pokajanje: Izaberite jednu osobu (bračnog druga, sina, kćer ili bliskog prijatelja). Odredite poseban dan u vjerskom kalendaru (Božić, Uskrs, obred Gospodnje večere, subotu). Sedam dana prije tog određenog dana zabilježite svoje padove, žaljenja i pobjede. Posljednji dan prije određenog vremena iznesite to svojem paru. Potrudite se da budete iskreni koliko god je to moguće i odgovorite na sljedeća pitanja: Kako vas je vaše iskustvo pokajanja promijenilo? Koliko ste često ponovili istu pogrešku?

Osobna vježba: Pročitajte Psalam 51, Davidovu molitvu pokajanja i zatim molite za milost (Psalam 51,3), priznajte svoje prijestupe (Psalam 51,5), budite odgovorni prema onome kome ste sagriješili (Psalam 51,6), molite Boga da vam daruje novo srce (Psalam 51,9-14).

Sjećaj se i ne zaboravljaj

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 9,7.

Središte proučavanja: Postanak 9,8-17; Izlazak 20,8; Ponovljeni zakon 4,9.23.32-39; Ponovljeni zakon 6,7; Ponovljeni zakon 8,7-18; Ponovljeni zakon 32,7; Efežanima 2,8-13.

PRVI DIO: Opći pregled

Na ulazu u Auschwitz nalazi se ploča s citatom filozofa Georga Santayane koji stavlja izazov pred sve one koji posjećuju ovo mjesto da ne zaborave sljedeće: “Oni koji ne pamte prošlost osuđeni su da je ponavljaju.” Nakon pouke o pokajanju prirodno dolazi pouka o sjećanju. Da bismo se sjećali kao i da bismo se pokajali, trebamo se okrenuti prošlosti i dovesti prošlost u sadašnjost. Zato je ključno shvatiti zašto je važno da se sjećamo, čega da se sjećamo i kako da se sjećamo da bismo se iskreno pokajali.

Teme

U ovoj pouci dotaknut ćemo se brojnih tema koje će nam pomoći da produbimo razumijevanje ovog pojma:

◆ **Sjećaj se stvaranja:** Nema mnogo toga u što vjerujemo što ima smisla neovisno o sjećanju na naše podrijetlo.

◆ **Sjećaj se potopa.** Čak i usred katastrofe Bog se sjeća svojeg naroda.

◆ **Sjećaj se izlaska.** Sjećanje na prošle događaje vezane za spasenje (što je Bog učinio za svoj narod) produbljuje i učvršćuje vjeru u Boga koji će ponovno spasiti.

◆ **Sjećajte se da ste nekada bili bez Boga.** Koliko je važno da nikada ne zaboravimo što je Bog učinio za nas.

DRUGI DIO: Komentar

Ponovljeni zakon u kojem se devetnaest puta javlja glagol *zakar*, “sjećaj se”, više od bilo koje druge knjige u Bibliji govori o sjećanju. Ponovljeni zakon svjedoči o bogatom spektru upotrebe glagola “sjećati

se" sa svim njegovim različitim primjenama i pruža teološki nauk koji se temelji na događajima i iskustvima Izraelaca iz prošlosti. Najčešći subjekt glagola "sjećati se" je Bog i u najvećem broju slučajeva odnosi se na Njegov narod; Bog se sjeća Saveza, svojeg odnosa sa svojim narodom. Subjekt glagola "sjećati se" je i Izrael, dok je objekt sjećanja Bog, Njegova djela i Njegov Savez. Događaj koji zadržava pozornost prvenstveno je izlazak (Ponovljeni zakon 5,15; 15,15; 16,3.12; 24,18.22), ali Mojsije povremeno upućuje na godine lutanja u pustinji kao na vrijeme kušnje (Ponovljeni zakon 8,12) ili kao na pouku o Božjem gnjevu i nastojanju da disciplinira Izrael. Svrha je svih ovih događaja iz prošlosti da služe kao obrazovna građa za oblikovanje vjere Izraelaca.

Glagol "sjećati se" važan je biblijski motiv i izvan Ponovljenog zakona. U pouci za ovaj tjedan razmišljat ćemo o ovom motivu u četiri ključna biblijska događaja: 1) stvaranju ni iz čega, 2) izbavljenju od potopa, 3) izlasku Izraelaca iz Egipta i njihovoj tvrdoglavosti i 4) obraćenju neznabožaca iz poganstva. Svi ovi događaji imaju nešto zajedničko; svi oni označavaju Božje djelo spasenja iz tame u svjetlo, iz smrti u život, iz pokvarenosti u pravednost.

Sjećaj se stvaranja (Izlazak 20,8)

Glagol "sjećati se" u četvrtoj zapovijedi podsjeća nas na prvi događaj u ljudskoj povijesti, Božje stvaranje neba i Zemlje i sedmi dan stvaranja, subotu, koja je također bila prvi dan ljudske povijesti. Glagol "sjećaj se" nije samo podsjećanje na najstariji događaj u ljudskoj povijesti, već također, što je još važnije, poziv da se sjećamo svojih korijena, odakle dolazimo; on sadrži pouku da "je Jahve Bog; on nas stvorio, i mi smo njegovi" (Psalam 100,3). Glagol "sjećaj se" odnosi se na našeg Stvoritelja bez kojega ne bismo bili ovdje.

Stvaranje je prvi događaj kojega se trebamo sjećati zato što on kazuje o našim korijenima. Značajno je da je četvrta zapovijed, koja nam nalaže da se sjećamo, paralelna s petom zapovijeđu (Izlazak 20,12), koja nam nalaže da poštujemo svoje roditelje. Ova paralela nije samo vidljiva u strukturi Dekaloga; javlja se i u gramatičkoj strukturi glagola. Oba glagola, "sjećaj se" i "poštuj", koriste se u jesnom imperativu. Sve druge zapovijedi napisane su u niječnom obliku. Ne zaboravite da je subota, ili odakle dolazimo, povezana sa sjećanjem na naše roditelje koji su naši korijeni. Ako se ne sjećamo svoje prošlosti, svojih korijena, nećemo duhovno napredovati. Obje zapovijedi, četvrta i peta, sadrže obećanje o budućnosti. Baš kao što subota obećava budućni odmor za ljudski rod (Psalam 95,11; usporedi Hebrejima 3,11; 4,3-7), zapovijed da poštujemo roditelje obećava dug život (usporedi Efežanima 6,2).

Sjećaj se potopa (Pročitajte Postanak 8,1)

U ovom se retku prvi put javlja glagol *zakar*, “sjeti se”. Bog je subjekt glagola koji nam govori da je Bog spasio ljudski rod. Glagol *zakar*, “sjeti se”, ne označava neku vrstu nedostatka u Božjem sjećanju. Glagol “sjeti se” znači da je Bog spasio ljudski rod od dubine zaboravnosti. Ljudi su sada preživjeli vode potopa i zato će biti upamćeni. Kada biblijski tekst govori o Bogu koji se sjeća svojih stvorenja, odnosi se na Božje djelo spasenja dok ispunjava svoje obećanje u određeno vrijeme (Postanak 19,29). Glagol *zakar*, “sjeti se”, u ovom primjeru označava kraj potopa koji je točno obilježen u vremenu (Postanak 8,3-6), baš kao što subota obilježava određeno vrijeme na svršetku djela stvaranja. Valja zapaziti da subotnji dan također ima ulogu u pregledu potopa. Zapazite da ova sedmodnevna razdoblja doprinose sljedećoj hijastičkoj strukturi izvještaja u čijem je središtu činjenica da se “Bog sjeti.” (tablica: Jacques B. Doukhan, *Genesis, SDA international Bible Commentary*, str. 151)

7 dana Bog čeka (Postanak 7,4)

7 dana Bog čeka (Postanak 7,10)

40 dana voda nadolazi (Postanak 7,17)

150 dana vode sve prekrivaju (Postanak 7,24)

Bog se sjeti (Postanak 8,1)

150 dana razina vode opada (Postanak 8,3)

40 dana razina vode opada (Postanak 8,6)

7 dana Noa čeka (Postanak 8,10)

7 dana Noa čeka (postanak 8,12)

Sjećaj se izlaska (Ponovljeni zakon 9,7)

Glavni poziv u Bibliji da se sjećamo odnosi se na sjećanje izlaska. U ovom primjeru Izrael je subjekt glagola “sjećati se”. Izrael se ne sjeća samo Božjeg djela spasenja zahvaljujući kojem je bio izbačen iz ropstva u Egiptu, već i svoje nedostojnosti. U ovom retku (Ponovljeni zakon 9,7), Izrael se treba sjećati kako su bili nepokorni prema Bogu odupirući se Njegovim naporima da ih spasi. Dvostruki imperativ, od kojih je jedan izrečen u pozitivnom obliku — “sjećaj se”— nakon kojega slijedi drugi u niječnom obliku — “ne zaboravi” — ovdje naglašeno podsjeća Izraelce na njihovu besmislenu tvrdoglavost. Da su bili toliko nerazumni da zaborave da ih je Bog spasio iz Egipta i okrutnog ropstva, i toliko bezumni da pomisle kako im je Bog dao Obećanu Zemlju zbog njihovih zasluga i pravednosti, patili bi od ozbiljnog oblika amnezije. Oni su, dakle, dva-put pozvani da se sjećaju, prvo u jesnom obliku i drugi put u niječnom,

da bi se stvarno sjećali. Ovo nastojanje daje dodatnu težinu budućem Božjem gnjevu i sudu od dana kada su izišli iz Egipta. Glavni primjer koji prikazuje dramatični slučaj Izraela jest pobuna naroda na brdu Horebu koja je ubrzala pravljenje novih ploča. Ova dužnost da se sjećaju izlaska bit će izniman događaj kojeg će se Izrael morati sjećati i poučavati svoju djecu iz naraštaja u naraštaj (Ponovljeni zakon 6,7; 32,7). Židovi se danas "sjećaju" izlaska na svojoj godišnjoj Pashi čitajući *hagadah*. Na isti način kršćani iz različitih vjerskih zajednica sjećaju se Gospodnje večere, pashalno sjećanje na izlazak.

Sjećajte se da ste nekada bili neznabošci (Efežanima 2,8-13)

Kao što se Mojsije obratio Izraelcima, Pavao će se obratiti poganima koji prelaze u Novi savez: "Ako se hoćeš uzvisivati, sjeti se da ne nisi ti korijena nego korijen tebe!" (Rimljanima 11,18) Ovi novi obraćenici ponašali su se na isti način kao nekada Izraelci. I jedni i drugi hvalisali su se i bili oholi misleći u svojoj nerazumnosti da zaslužuju Božju milost. Ni jedni ni drugi se nisu sjećali. Kao što su Izraelci zaboravili koliko su nedostojni, tako su pogani zaboravili tamu i bezakonje svojeg prijašnjeg života. Štoviše, zaboravili su da su pricijepljeni na prvobitne grane i da, prema tome, trebaju biti ponizni.

Za razgovor i razmišljanje: 1) Kako se "sjećate" stvaranja i prve subote kada svetkujete subotu? 2) Kako se sjećate izlaska kada održavate Gospodnju večeru? 3) Koje su povijesne posljedice što Crkva zaboravlja svoje židovske korijene?

TREĆI DIO: Primjena

Sjećajte se: Nekada smo napamet učili biblijske tekstove. Razmišljajte i razgovarajte o vrijednosti učenja biblijskih redaka napamet. Imajući na umu činjenicu da je najveći dio Biblije napisan da se uči napamet, stavite pred sebe izazov da napamet naučite izvještaj o stvaranju, koji je sastavljen na jedinstven način, s paralelama i ponavljanjima, da bi se urezao u sjećanje. Pronađite retke i riječi u izvještaju o stvaranju koji se ponavljaju; razmišljajte o razlozima koji mogu opravdati ova ponavljanja.

Ilustracija: Uzmite pravi i umjetni cvijet i pokažite ih razredu. Po čemu je pravi cvijet bolji od umjetnog i zašto? Po čemu je umjetni cvijet bolji od svježeg cvijeta i zašto? Razgovarajte o važnosti korijena cvijeta i važnosti samog cvijeta.

Samokritika: Sjetite se vrijednosti koje su u prošlosti naglašavali pioniri naše Crkve, a danas su zaboravljene. Kako možete osvježiti svoje sjećanje? Netko je rekao da smo mi patuljci koji sjede na ramenima divova. Razgovarajte o ovoj samokritici.

Život u crkvi: Vašu zajednicu čine stari ljudi koji se sjećaju čvrstine korijena, i mladih koji vole život i ljepotu novog cvijeta. Primijenite svoja razmišljanja na bogoslužja, glazbu i propovijedi. Predložite konkretna rješenja koja će prihvatiti obje strane i u njima uživati.

Ponovljeni zakon u kasnijim spisima

Ključni tekst: Ponovljeni zakon 10,15.

Središte proučavanja: 2. o kraljevima 22; Nehemija 9,6.16.21.35-37; Jeremija 7,1-7; Psalam 148,4; Jeremija 29,13; Mihej 6,1-8; Daniel 9,1-19.

PRVI DIO: Opći pregled

Budući da se Tora, odnosno Petoknjižje, smatra prvim dijelom biblijskog otkrivenja, očekuje se da će se na nju najviše upućivati u kasnijim spisima. Postanak sa svojim izvještajem o stvaranju neba i Zemlje, babilonskoj kuli, a pogotovo o patrijarsima i Josipu, ostat će u živom sjećanju izraelskog naroda, proroka i Psalama. Slično tome, druge knjige Petoknjižja — Izlazak, Levitski zakonik i Brojevi — bit će prisutne u bogoslužju i nadahnut će razmišljanje svećenika, kraljeva i proroka. Ovog ćemo se tjedna usredotočiti na Ponovljeni zakon, knjigu koja više od bilo koje druge knjige vrši utjecaj na duhovnu sudbinu izraelskog naroda. Budući da se u Ponovljenom zakonu Izraelce podsjeća na Zakon, bila je to omiljena knjiga na koju se upućivalo kada se pokretala obnova ili ukoravao narod koji se udaljio od uputa Zakona.

Dok budemo istraživali u kojoj je mjeri Ponovljeni zakon prisutan u kasnijim spisima, ponovno ćemo otkriti poznate teme koje će biti obnovljene i preusmjerene prema novim povijesnim okvirima kako bi se “iskonske staze” ponovno učinile važnim.

Teme

- ◆ **Jošijina obnova:** Pouke vjernog vođe.
- ◆ **Nehemijina molitva:** Dublje istine utemeljene na buđenju i obnovi.
- ◆ **Danielova molitva:** Žaljenje za gubitkom.
- ◆ **Mihejeva vjera:** Na kakvu pravu vjeru Mihej misli.

DRUGI DIO: Komentar

Jošijina obnova

Korjeniti zaokret i povratak Zakonu prije svega treba pripisati Jošijinom karakteru i njegovoj dubokoj pobožnosti. Nikada u povijesti Izraela kralj nije bio tako blizu ideala Tore. Idole koje su čuvali njegovi preci, Jošija je “potpuno uništio” prema uzoru iz Ponovljenog zakona (Ponovljeni zakon 12,2.3). Dakle, Bog je blagoslovio Jošijinu vladavinu (639.-608. g. pr. Kr.), koja je trajala više od trideset godina i bila mnogo duža od vladavine njegovih prethodnika. Jošija je imao samo osam godina kada se zakraljio. U dvanaestoj godini vladavine on donosi svoju prvu službenu odluku o obnovi Hrama u Jeruzalemu, predmet koji se nalazi u srcu Ponovljenog zakona (12,1-7). Jošijino prvo djelo obnove odnosi se, prema tome, na svekoliki vjerski sustav.

Hram u Jeruzalemu popravljen je i očišćen. Svi kanaanski i asirski idoli su uklonjeni; u ovaj pothvat uključila se cijela zemlja svojim darovima. Ali u osamnaestoj godini poduzet je sljedeći korak u obnovi. Međutim, obnova se ovog puta ne zaustavlja samo na obredima; ona ima određen duhovni karakter. Kada je kralj upitao velikog svećenika Hilkiju kako napreduje obnova, Hilkija pronalazi “Knjigu Zakona u Domu Jahvinu” (2. o kraljevima 22,8). Ovaj izvorni rukopis koji je napisao Mojsije predan je Šafanu, kraljevom tajniku. On zatim ide kralju da ga pročita pred njim. Prema biblijskom izvještaju, kada je kralj čuo riječi ove knjige, bio je vrlo zabrinut jer je shvatio da knjiga govori o Božjem gnjevu i kletvama. Kralj je razdro svoje haljine u znak pokajanja i naredio svećenicima i drugim službenicima kraljevskog dvora da se posavjetuju s prorocicom Huldodom. Ovo je jedan od rijetkih primjera u kojem kralj traži od proroka rješenje problema. Brojne pojedinosti ukazuju da je ova “Knjiga Zakona” Ponovljeni zakon, u kojoj su upotrijebljene iste riječi (usporedi Ponovljeni zakon 31,24-26). Zabrinjavajuće riječi koje privlače kraljevu pozornost i uznemiravaju ga vjerojatno se nalaze u 28. i 29. poglavlju, gdje su iznesena dva puta — put života i put smrti s pojedinačnim blagoslovima i prokletstvima, koji su uvjeti Saveza. U tom se ulomku također spominje Božji gnjev (Ponovljeni zakon 29,20) i Mojsijev poziv Izraelu da pođe pravim putem (Ponovljeni zakon 28,13).

Kralj Jošija je ganut. Čim je čitanje završeno, Jošija shvaća ozbiljnost situacije i odmah provodi obnovu koja nadilazi mjere vezane za idolopoklonstvo i pokreće duboko duhovno buđenje u cijeloj zemlji. Jošija vraća središnju ulogu Jeruzalema kao mjesta bogoslužja, a njegova obnova prelazi granice Jude i doseže sjeverni Izrael. Jošija putuje na sjever u Betel. Zahvaljujući Ponovljenom zakonu, kralj Jošija mogao

je potaknuti duhovno jedinstvo naroda, što je uspjeh koji nijedan kralj nikada nije ostvario.

Za razgovor i razmišljanje: Kojim se metodama Jošija koristio dok se suočavao s problemom koji je podijelio njegov narod? Kakav je bio Jošijin osobni stav u njegovom pozivu na pokajanje?

Nehemijina molitva

Poput Jošijine, i Nehemijinu obnovu pokrenulo je čitanje Božje riječi. Narod ovdje također čita iz iste "Knjige Zakona" (Nehemija 9,3), unutar istog duhovnog konteksta snažne potrebe za pokajanjem (Nehemija 9,1.2). Ovaj narodni skup i post zbio se "dvadeset i četvrtoga dana toga [sedmoga] mjeseca" (Nehemija 9,1; usporedi Nehemija 8,14). To se događalo u vrijeme žalosti na Dan pomirenja, nakon kojega odmah slijedi Blagdan sjenica, uključujući "osmi dan" blagdana [dvadeset treći dan], propisani sabor, kojim se završavao blagdan (usporedi Nehemija 8,18; Levitski zakonik 23,39).

Nehemija u svojoj molitvi upućuje na Ponovljeni zakon. Počinje blagoslovom i prizivanjem Stvoritelja, ime "uzvišeno iznad svake slave i časti" (Nehemija 9,5 — Šarić; usporedi Ponovljeni zakon 6,4), koji je stvorio "nebesa nad nebesima" (Nehemija 9,6), što je najviši izraz koji označava najuzvišenije mjesto na kojem Bog boravi, gdje stanuju Božji anđeli, "sva vojska njihova" koja Mu se klanja (Ponovljeni zakon 10,14; usporedi 1. o kraljevima 8,27). Molitva se nastavlja podsjećanjem na Savez, osnovnu temu na kojoj se gradi Ponovljeni zakon, i sve što je Bog učinio za sinove Izraelove: kako se brinuo o njima četrdeset godina u pustinji (Nehemija 9,21; usporedi Ponovljeni zakon 2,7; 8,4; 29,5); kao i na tvrdoglavi i pobunjenički odgovor Izraela, čiji su vratovi otvrdnuli (Nehemija 9,16; usporedi Ponovljeni zakon 1,26-33; 31,27). Oni se nisu pokajali zbog svojih zlih djela (Nehemija 9,35; usporedi Ponovljeni zakon 28,45-47). Nehemija žali što Božji narod sada žanje rod neposlušnosti iz prošlosti i što su pod prokletstvom Saveza (Nehemija 9,35-37; usporedi Ponovljeni zakon 28,47.48).

Nehemija završava svoju molitvu posljednjom mišlju o tajni Saveza. Hebrejski izraz *ubekol zot*, kojim Nehemija započinje svoj zaključak i koji se prevodi "a sada", idiomatski je izraz koji znači "pa ipak". Nehemija je zaprepašten paradoksom ovog Saveza koji je uspostavljen usprkos bezakonju kraljeva, knezova i svećenika (Nehemija 9,34.37).

Za razmišljanje: Zašto je Božje prebivalište nazvano "nebesa nad nebesima"? Zašto Nehemija počinje upućivanjem na Boga Stvoritelja i vojsku nebesku koja Mu se klanja?

Danielova molitva

Poput Jošije i Nehemije, prorok Daniel, koji se također moli i tuguje, čita "Zakon Mojsijev" i žali se zbog nevolja koje su snašle Božji narod zbog njegove nevjernosti (Daniel 9,13; usporedi Ponovljeni zakon 28,15-68).

Mihejeva vjera

Poput Mojsija, Mihej počinje svoj govor zanimljivim pitanjem: "Što Jahve traži od tebe..." (Mihej 6,8; usporedi Ponovljeni zakon 10,12). Ovo je jedno od najvažnijih pitanja o vjeri. Kako ljudi mogu pristupiti Bogu i odgovoriti na Njegova očekivanja? Tradicionalan odgovor bi glasio: žrtvama, dragocjenim darovima, dobrim djelima za Boga. Mihejev odgovor, kao i Mojsijev, ne odnosi se na prilaganje takvih vidljivih darova Bogu, već "samo činiti pravicu, milosrđe ljubiti" u odnosu na nevoljne (Mihej 6,8). Mihej ponavlja Ponovljeni zakon svojim riječima. Izraz "samo činiti pravicu" i ključna riječ "ljubiti" nalaze se u oba teksta. Mihej ne govori da su žrtve i prinosi pogrešni, ali da su sva djela vjere bez odgovarajućeg odnosa s Bogom i bližnjima bezvrijedni.

Za razgovor i razmišljanje: Prema primjeru Jošije, Nehemije i Daniela, kako počinje proces pokajanja? Zašto je bilo potrebno savjetovanje s prorocima (Mojsijem, Huldodom, Jeremijom itd.) da bi se narod pokrenuo na pokajanje i primili Božji blagoslovi?

TREĆI DIO: Primjena

Podjele

Vi ste vođa crkve i patite zato što ste svjedok podjele u vašoj zajednici. Izaberite jedno od sljedećih rješenja:

- ◆ Pristajete uz jednu stranu protiv druge, i optužujete drugu da nije u pravu.
- ◆ Slušate obje strane, priznajete ono u čemu su obje u pravu i posjećujete ih kako biste im pomogli da uvide vrijednost druge strane.
- ◆ Shvaćate da ste dio problema u vašoj mjesnoj crkvi, pozivate obje strane da se mole s vama i zaključujete kako ste svi grijeshili u sporu.

Mjesna crkva

Kako biste trebali reagirati prema onim područjima u životu mjesne crkve u kojima vjernici ne živi prema svjetlu koje im je dano? Kako na najbolji način izvršiti obnovu? Koja načela iz ovih izvještaja možemo primijeniti na naše crkve?

Ponovljeni zakon u Novom zavjetu

Glavni tekst: Matej 4,4.

Središte proučavanja: Matej 4,1-11, usporedi Ponovljeni zakon 8,3; Galaćanima 3,1-14, usporedi Ponovljeni zakon 27,12-26; Djela 3,22, usporedi Ponovljeni zakon 18,15-19; Hebrejima 10,28-31, usporedi Ponovljeni zakon 17,2-6; Ponovljeni zakon 19,15; Ponovljeni zakon 32,35.36.

PRVI DIO: Opći pregled

Ponovljeni zakon jedna je od četiri starozavjetne knjige (Postanak, Ponovljeni zakon, Psalmi, Izaija) koje se najviše citiraju u Novom zavjetu. Prema proučavateljima Biblije, Ponovljeni zakon je knjiga koju je Isus najčešće navodio, pogotovo u ključnim trenucima svojega mesijanskog poslanja. Ponovljeni zakon toliko je zastupljen zbog načina izlaganja u toj knjizi, pedagoškog tona i teološkog nauka. Mojsije ne navodi samo zakone; on ih tumači i iznosi njihov teološki sadržaj i veliku praktičnu vrijednost u životu Izraelaca.

Ponovljeni zakon sadrži mnoga učenja koja će postati temelj kršćanske vjere. U Ponovljenom zakonu nalazimo teološku napetost između strogosti Zakona i Radosne vijesti o Božjoj milosti. Upravo iz Ponovljenog zakona Pavao crpi misao da Zakon otkriva grijeh (Rimljanima 7,7), da se opravdanje postiže samo vjerom (Rimljanima 1,17; 10,6.8.17; usporedi Ponovljeni zakon 30,12-14), i nadu da će se jednog dana Božji narod udružiti s poganima i biti jedno (Rimljanima 15,10; usporedi Ponovljeni zakon 32,43). Zato se Ponovljeni zakon uspoređuje s Poslanicom Rimljanima u Novom zavjetu. Pouka za ovaj tjedan posvećena je mjestu i značenju Ponovljenog zakona u Novom zavjetu.

Teme

- ◆ **Pisano je:** Isus se poziva na Božju riječ.
- ◆ **Živjeti po Riječi:** Duboka pouka o tome gdje ljudi nalaze izvor života i postojanja.

◆ **Zakon i milost:** Kako se u Novom zavjetu objašnjava odnos između Zakona i milosti pomoću tekstova iz Ponovljenog zakona.

◆ **Prorok kao ja:** Isus ukazuje na Ponovljeni zakon koji upućuje na Njega.

DRUGI DIO: Komentar

Proučavanje Ponovljenog zakona iz perspektive Novog zavjeta pruža sveobuhvatan i uravnotežen nauk. Iz ove ćemo knjige spoznati koliko nam je potrebna Božja riječ. Bolje ćemo shvatiti međusobni odnos između Zakona i milosti i tako prilagoditi svoj odnos s Bogom pravde i ljubavi. Vjerovat ćemo u mesijanska proročanstva.

“Pisano je” (Matej 4,4)

Činjenica da se Isus koristi riječima “pisano je” (Matej 4,4) da bi naveo citat iz Ponovljenog zakona jasno pokazuje da prema Njegovom mišljenju ova knjiga pripada nadahnutim spisima. To je izraz koji se već koristio u starozavjetno vrijeme (Jošua 1,8; 1. o kraljevima 2,3; Nehemija 10,34 itd.) i poslije u novozavjetno (Marko 9,13; Djela 1,20; 1. Korinćanima 1,19 itd.), čime se potvrđuje autoritet Pisma. Pasivni oblik glagola gramatičko je sredstvo kojim se nagovještava božanski subjekt u ovim spisima.

Zanimljivo je da ne ukazuje samo Isus na nadahnutu Pisma, već i Sotona; obojica počinju s uobičajenim “pisano je” kad nešto citiraju. Ali samo Isus upućuje na Boga. Đavao se usredotočuje samo na čudo, dok Bog nije važan u njegovom govoru. Isus se, s druge strane, usredotočuje na Boga, kojem se jedino trebamo klanjati (Matej 4,10). Jer moguće je dobro poznavati Pisma i citirati ih, a opet zanemariti ili čak odbaciti Boga koji ih je nadahnuo.

Živjeti po Riječi

Kada je na kraju četrdesetodnevnog posta u pustinji Isusa iskušavao Sotona da kamenje pretvori u kruh (aluzija na čudo padanja mane), On je naveo redak iz Ponovljenog zakona u kojem se Mojsije obratio Izraelu na kraju njihovih četrdeset godina provedenih u pustinji: “Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih.” (Matej 4,4; usporedi Ponovljeni zakon 8,3). Ovaj se redak, naravno, odnosi na Božju riječ, kao što je shvaćeno u grčkom prijevodu (poznatom kao Prijevod sedamdesetorice) koji se navodi u grčkom Novom zavjetu. Međutim, hebrejski tekst nagovještava da iz Božjih usta izlazi više od riječi. Hebrejski tekst kaže doslovno: “Čovjek ne živi samo o kruhu,

nego ... čovjek živi o svemu što izlazi iz usta Jahvinih.” (Ponovljeni zakon 8,3)

Tekst u hebrejskom izvorniku ukazuje također na Božje stvaranje ljudskih bića (Postanak 2,7). Mojsije naglašava da ljudi primaju život iz Božjih usta, a ne od kruha. Bilo je važno da Izraelci shvate tu pouku. Razmaženi manom koja je redovito i sigurno padala na njihovo tlo, Izraelci su se navikli na te prirodne zalihe i možda zaboravili da je dolazila od Boga. Isus podsjeća Sotonu da čak ni sila tog čuda nije bila bitna, već Bog.

Zakon i milost

Kao i u Ponovljenom zakonu, apostol Pavao spaja Zakon i milost, premda i on upozorava na pogrešno razumijevanje ovih dvaju načela. Kada Pavao govori o kletvi iz Ponovljenog zakona upućenoj onima koji ne poštuju Zakon (Galaćanima 3,10; usporedi Ponovljeni zakon 27,26), on tvrdi da Zakon sam po sebi neće spasiti vjernike. Pavao tvrdi Galaćanima da se ne trebaju oslanjati na Zakon radi spasenja, jer će ih strogost Zakona odvesti u smrt. Njihov ljudski napor da vrše Zakon osuđen je na neuspjeh. Ipak, Pavao nastavlja: “Tko vrši ove zapovijedi, živjet će po njima” (Galaćanima 3,12), ukazujući na Mojsijeve zakone (Ponovljeni zakon 4,1; usporedi Levitski zakonik 18,5).

Razlog za ovaj paradoks ne počiva samo na vrijednosti Zakona, već i na vjeri i Božjoj milosti. Načelo: “Pravednik će živjeti od vjere” (Galaćanima 3,11), uzeto je iz Postanka 15,6. Pavao objašnjava i razrješava to “proturječje”. “Krist nas je otkupio od prokletstva Zakona” (Galaćanima 3,13) koje dolazi od neposlušnosti Zakonu. Pavao ne poziva na odbacivanje Zakona; naprotiv, on naglašava potrebu za Zakonom. I ako ćemo živjeti po Zakonu, upravo će nas ovaj život vjernosti povesti k vjeri u Isusa Krista koji je umro zbog pada grešnika. Ali mi smo pod prokletstvom ako se oslanjamo samo na svoja djela Zakona isključujući dimenziju milosti (Hebrejima 10,28; usporedi Ponovljeni zakon 17,2-6; 19,15; Hebrejima 10,30; usporedi Ponovljeni zakon 32,35.36). Prema tome, bit će još gore ako zanemarimo Božju milost i na taj način odbacimo ili “uvrijedimo” Duha milosti koji je bio izliven na križu (Hebrejima 10,29).

Prorok kao ja

Kada Mojsije pod nadahnućem proriče dolazak proroka kao što je on (Ponovljeni zakon 18,15-19), on ne ukazuje samo na neki općeniti dolazak proroka. Bilo je proroka i prije Mojsija (Postanak 20,7; 37,5-9; Brojevi 11,25). Mojsije ima na umu budućeg Mesiju, kao što su Ga

pretkazali kasniji proroci. Zapazite da je isti izraz, “podići proroka”, i na drugim mjestima u Starom zavjetu najavljuvao dolazak Mesije, ukazujući tako na Mojsijevo prethodno proročanstvo (2. Samuelova 7,12; Amos 9,11). Dakle, kada je Isus došao i učinio čudo umnožavanja kruha, Židovi su se odmah sjetili čuda mane i pomislili da je došao prorok poput Mojsija (Ivan 6,14). Ne čudi što su Petar i Stjepan, koji su znali za proročanstvo o Mesiji, koristili to proročanstvo kao razlog da uvjere Židove tog vremena koji su čekali proroka kao što je Mojsije (Djela 3,22.23).

TREĆI DIO: Primjena

Kako primjenjujete Pisma?

Razmotrite sljedeće primjere dobrog poznavanja Pisma, pri čemu se ne uzima ozbiljno njegovo nadahnuće:

◆ **Hermeneutička primjena.** Pojedinci mogu dovesti u pitanje povijesnu, etičku i teološku istinu teksta i/ili tumačiti Pismo sa stajališta kulturoloških pretpostavki i vjerovanja (evolucionistička teorija, društveni i politički pritisak itd.). Kakva opasnost prijeti vjeri zbog ovakvog načina razmišljanja? Što je rješenje?

◆ **Primjena u životu.** Prema mišljenju nekih, Pismo ne utječe na osobni i profesionalni život, kao da je Bog Pisama (Staroga i Novoga zavjeta) iz nekog drugog vremena i nema nikakvog dodira s našom svakidašnjicom. Kako se Pismo i Bog mogu približiti onome tko zastupa ovakav stav?

Kako promatrate biblijske zakone?

◆ **Subota.** Kako se već od početka tjedna možete početi pripremati za dolazak subote kako biste taj dan doživjeli kao vrijeme radosti, kao dar od Boga, a ne kao dužnost?

◆ **Desetina.** Gundate li kada trebate odvojiti dio svoje zarade Bogu? Što mislite zašto se to događa? Kako možete promijeniti svoj stav prema davanju desetine?

Kako razumijete proročanstva o Mesiji?

Razgovarajte u razredu o sljedećim odgovorima na gornje pitanje:

◆ Kao stvarna proročanstva koja su tako shvaćena od strane proroka koji ih je izgovorio.

◆ Kao razmišljanja koja se primjenjuju samo na trenutačnu situaciju.

◆ Kao proročanstva s dvostrukom primjenom (trenutačnom i budućom), koja tumače i pisci u Novome zavjetu.

Mojsijevo uskrsnuće

Ključni tekst: Juda 9.

Središte proučavanja: Brojevi 20,1-13; Ponovljeni zakon 34; 1. Korinćanima 15,13-22.

PRVI DIO: Opći pregled

U ovoj posljednjoj pouci govorit ćemo o posljednjem poglavlju Ponovljenog zakona, zaključku. Početak tog zaključka podsjeća na početak uvoda u knjigu. U oba teksta nalazimo Mojsija na “Moapskim poljanama ... nasuprot Jerihonu” (Ponovljeni zakon 34,1; usporedi Ponovljeni zakon 1,5; usporedi Brojevi 36,13), neposredno uoči zaposjedanja zemlje. Ovo ponavljanje istog izraza označuje granice (početak i svršetak) knjige. Međutim, ovog puta Mojsije se popeo na vrh gore odakle se pružao pogled na čitavu zemlju.

Izveštaj o Mojsijevoj smrti počinje, zapravo, u Ponovljenom zakonu 32,48-52 (prije Mojsijevog blagoslova u 33. poglavlju), gdje saznajemo da je Mojsije došao na to mjesto po Božjem nalogu (Ponovljeni zakon 32,48-50) i gdje Bog objašnjava zašto se Mojsije neće moći radovati u zemlji. U ovoj ćemo se pouci usredotočiti na Mojsijevo uskrsnuće, događaj koji nije jasno prikazan u knjizi iako je nagoviješten određenim naznakama u tekstu. Istražit ćemo značenje Mojsijevog uskrsnuća za naše razumijevanje uskrsnuća ljudskog roda i naše nade u Božje nebesko kraljevstvo, novu Obećanu Zemlju.

Teme

Bavit ćemo se sljedećim temama koje su važne za Božji narod koji živi u današnje vrijeme:

- ◆ **Pravda i milost**
- ◆ **Smrt i uskrsnuće**
- ◆ **Velika borba**

DRUGI DIO: Komentar

Poput Ponovljenog zakona, knjiga Postanka završava smrću ali bez grobnice, i s istom asocijacijom na pogled na Obećanu Zemlju (Postanak 50,24-26). Postanak, poput cijelog Petoknjžja, počinje stvaranjem i Edenskim vrtom i završava pogledom na Obećanu Zemlju, česti simbol novog neba i nove Zemlje. U Pismu se ponavlja značenje ovih dvaju događaja. Ovaj književni model prisutan je u nekoliko knjiga u Bibliji: na primjer u Knjizi proroka Izaije, koja također počinje stvaranjem (Izaija 1,2) i završava podsjećanjem na stvaranje “novih nebesa i zemlje nove” (Izaija 66,22) i nadom u vječno klanjanje Bogu (Izaija 66,23), nasuprot utjecaju smrti (Izaija 66,24).

Knjiga Propovjednik počinje stvaranjem svijeta (Propovjednik 1,1-11) a završava uništenjem svijeta (Propovjednik 12,1-7) i danom suda (Propovjednik 12,14). Knjiga proroka Daniela počinje upućivanjem na stvaranje kada Daniel opravdava svoju prehranu skrećući pozornost na izvještaj o stvaranju iz Postanka (Daniel 1,12; usporedi Postanak 1,29). Isti strukturalni model ponovno se javlja u Novom zavjetu. Ivan, koji počinje svoje evanđelje sjećanjem na stvaranje (Ivan 1,1-10), završava svoju apokaliptičku knjigu nadom u dolazak Isusa Krista i osnivanje Božjeg kraljevstva (Otkrivenje 21,22.23).

Možemo reći da je ova poruka utjecala na kanonsku strukturu cijele Biblije, koja počinje stvaranjem (Postanak 1—2) i završava s očekivanjem Mesije (Malahija 4,5; Otkrivenje 22,20). Zapazite također da je ova misao nadahnula jedinu biblijsku definiciju vjere: “Vjera je jamstvo za ono čemu se nadamo” (nada u Božje kraljevstvo, usporedi Hebrejima 11,13-16), “i dokazivanje onoga što ne vidimo” (stvaranje, usporedi Hebrejima 11,3). Ovo literarno zapažanje svjedoči o velikom značenju izvještaja o uskrsnuću Mojsija na kraju Ponovljenog zakona i njegovoj bitnoj poruci za čitatelje Biblije.

Sud izrečen Mojsiju

Bog se sjeća Mojsijevog grijeha (Ponovljeni zakon 32,51) učinjenog protiv Njega u Kadešu, kada je dvaput udario u stijenu. Ellen G. White piše: “Mojsije je pokazao nepovjerenje u Gospoda.” (*Patrijarsi i proroci*, str. 346; u izvorniku 417) Božji odgovor nagovještava da je u pitanju bio nedostatak vjere: “Budući da niste meni vjerovali.” (Brojevi 20,12 — Šarić) Ovaj sud može se pojasniti u svjetlu događaja s manom, kad se narod usredotočio na kruh i izgubio dodir s Darovateljem kruha (vidi Pouka 12, “Živjeti po Riječi”). Mojsijev stav sličan je stavu Izraelaca. Umjesto da se moli i zatraži čudo od Boga, on je udario u stijenu, kao

da je rješenje za žeđ Izraelaca bila voda koja je tekla iz stijene, a ne iz Stvoritelja osobno.

Mojsijev grijeh sastojao se u tome što nije ukazao na Boga, što Ga nije proslavio. Umjesto toga, on se ponašao kao egipatski vrač usredotočivši se na snagu magije umjesto na Božju silu. On je čak uključio sebe zamjenicom “mi” kad je govorio o davanju vode: “Hoćemo li vam iz ove stijene izvesti vodu?” (Brojevi 20,10 — Varaždinska Biblija) Mojsijev grijeh ponavljaju svi vode kad pokušavaju zamijeniti Boga.

Za razgovor i razmišljanje: Pročitajte Brojevi 20,1-13. Koje je još pogreške Mojsije učinio u svojem odgovoru narodu zbog čega je zaslužio Božji sud? Kakva je razlika između sazivanja naroda pred stijenu i udaranja o nju?

Mojsijevo uskrsnuće

U Ponovljenom zakonu ne spominje se uskrsnuće Mojsija. Redci u Ponovljenom zakonu 32,48-50; 33,1; 34,5 upućuju na njegovu smrt, ali ne kazuju ništa o uskrsnuću. Brojne naznake iz biblijskog teksta, međutim, ukazuju na uskrsnuće. Najznačajniji nagovještaj Mojsijevog uskrsnuća možemo pronaći u ovim neobičnim riječima: “Do dana današnjega nitko nije doznao za njegov grob.” (Ponovljeni zakon 34,6) Drugi dio ovog biblijskog retka i sama činjenica da se u vezi s njegovim pokopom spominje samo Bog, ukazuje da se tom prigodom dogodilo nešto posebno. Osim toga, hebrejski izraz *al pi YHWH*, “po Jahvinoj zapovijedi” (Ponovljeni zakon 34,5), koji doslovno znači “na Jahvinim usnama”, ukazuje na neobičnu smrt. Na osnovi ovog izraza stara hebrejska predaja tvrdi da je Mojsije umro od Božjeg poljupca, neobično podsjećajući na Boga koji je udahnuo dah životni (Postanak 2,7) — ukazujući na taj način čudesno ponovno stvaranje Mojsija. Detalj o savršenom Mojsijevom zdravlju (Ponovljeni zakon 34,7) u trenutku smrti doprinosi neobičnom karakteru ove smrti. Mojsije nije umro prirodnom smrću. Bog ga je osobno odveo u smrt, a zatim ga osobno podigao iz mrtvih.

Mojsije u pjesmi veliča Božju silu koja može uskrisiti mrtve (Ponovljeni zakon 32,29). Zatim, povezivanje sa zemljom koja je bila obećana patrijarsima (Ponovljeni zakon 34,4), i koja podsjeća na Edenski vrt (Postanak 13,10; 15,18; usporedi Postanak 2,13-15), pojačava svrhu tog uskrsnuća. Mojsiju nije bio dopušten ulazak u zemaljsku Obećanu Zemlju, ali je ušao u nebesku Obećanu Zemlju, baštinu koja čeka Božji narod u vrijeme uskrsnuća (Daniel 12,2.3.13).

Prema Ellen G. White, Mojsijevo viđenje kanaanske zemlje s gore Nebo povezano je s njegovim viđenjem nove Zemlje, “dobre zemlje”:

“Onda se ukazao još jedan prizor, zemlja slobodna od prokletstva, ljepša od divne obećane zemlje čiji se prizor nedavno pružao pred njima. U njoj nema grijeha, a smrt ne može ući. Tu narod spašenih nalazi svoj vječni dom. Mojsije s neizrecivom radošću promatra prizor, slavnije ispunjenje izbavljenja od najsmjelijih nada što ih je ikada zamišljao. Njihova zemaljska lutanja su zauvijek prošla, a Božji je Izrael najposlije ušao u obećanu zemlju. Viđenje je ponovno nestalo i njegov se pogled spustio na kanaansku zemlju koja se pružala u daljini. Onda, kao umorni ratnik, on je legao da se odmori.” (*Patrijarsi i proroci*, str. 397; u izvorniku 477)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto Mojsije povezuje viđenje kanaanske zemlje s viđenjem Božjeg kraljevstva? Zašto je Bog uskrisio Mojsija, a nije Abrahama ili Daniela? Zašto Ponovljeni zakon završava Mojsijevom smrću, kao u slučaju drugih biblijskih junaka, a ne njegovim uskrsnućem?

Velika borba

Značajno je da, prema Poslanici apostola Jude, Mojsijevo uskrsnuće prikazuje veliku borbu između Boga i Sotone u malom. Sukob između Mihaela, velikog ratnika koji je zapravo Isus, i đavla odnosi se na svekoliku sudbinu svijeta. S jedne strane nalazi se Sotona, koji ima dobre razloge da zadrži Mojsija u grobnici jer nije postigao pravednost. S druge je strane Isus, koji brani i spašava Mojsija silom svoje krvi.

Za razgovor i razmišljanje: Usporedite Postanak 3,15 i Juda 9. Navedite zajedničke teme u ovim dvama tekstovima. Zašto je Sotona nastojao da Mojsije ostane mrtav?

TREĆI DIO: Primjena

Značenje Mojsijevog grijeha

Pronađite primjere, u Bibliji ili u povijesti, u kojima je politički ili vjerski vođa zamijenio Boga. Kakve su posljedice ovakvog prisvajanja Božjih isključivih prava i vlasti?

Razgovarajte o sljedećim primjerima i pronađite rješenja:

◆ **Evangelist se hvali velikim brojem krštenja. Kako trebamo tumačiti svoje evanđeoske uspjehe?**

◆ **Član vaše crkve govori o čudu izlječenja koje je Bog učinio na njemu. U vašoj crkvi, međutim, drugi vjernik umire od iste bolesti. Kako objašnjavate tu razliku? Kako izlječeni vjernik treba svjedočiti o Božjem izboru koga će izlječiti?**

◆ **Što vas Mojsijev grijeh uči o vašim vlastitim grijesima?**

Značenje Mojsijevog uskrsnuća

◆ Kakvo je osobno i teološko značenje uskrsnuća Mojsija kao smrtnog bića? Kako ovaj događaj produbljuje vašu vjeru u vaše uskrsnuće? Kako povijesna istina o Mojsijevom uskrsnuću potvrđuje obećanje o vašem uskrsnuću?

◆ Vi ste pastor i na sahrani morate održati propovijed o Mojsijevom uskrsnuću. Koje ćete misli naglasiti da utješite obitelj? Koje ćete dokaze upotrijebiti kako biste dokazali da je on doista uskrsnuo? Kako će taj izvještaj ublažiti njihovu bol i ujedno ojačati njihovu vjeru?

◆ Kako vam izvještaj o Mojsijevom uskrsnuću pomaže da bolje shvatite Isusovo uskrsnuće?

Pošto su napustili Egipat i sklopili s Jahvom Savez na Sinaju, sinovi Izraelovi — umjesto da odu izravno u Kanaan — lutali su pustinjom četrdeset godina.

Kad se tih četrdeset godina navršilo i kad su se Izraelci konačno spremali ući u Obećanu Zemlju, Mojsije im je održao niz govora. A srž tih govora bila je: Ubrzo ćete ući u Obećanu Zemlju. Napokon!

Ne zaboravite što je Jahve činio za vas i ne zaboravite što On sada traži od vas — da Ga ljubite svim srcem i dušom, i da tu ljubav pokažete poslušnošću svim Njegovim zapovijedima u skladu sa Savezom.

Da bi naglasio važnost tog Saveza, Mojsije je pred narodom ponovio Deset zapovijedi, pravni temelj Saveza koji je Bog najprije sklopio s njihovim očevima, a sada je to ponovno činio s njima — na samoj granici Kanaana.

Postoje li možda sličnosti između onoga s čime su se Izraelci suočavali na granici Obećane Zemlje i onoga s čime se mi danas suočavamo, također na granici Obećane Zemlje (samo mnogo bolje)?

www.adventisti.hr
www.znaci-vremena.com